

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Ústav etnologie

Diplomová práce

Julie Urbišová

Mardi Gras – fenomén lokální kultury New Orleansu

Mardi Gras as a phenomenon of New Orleans local culture

Za pomoc při práci na diplomové práci, rady a postřehy děkuji vedoucímu práce Prof. PhDr. Leoši Šatavovi, CSc. a také vyučujícímu na Univerzitě v New Orleansu Nicholasu Spitzerovi.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu. Vlastní text práce bez anotací a příloh má celkem 125 338 znaků s mezerami, tj. 63 normostran. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely výzkumu a studia.

V Praze dne 15. března 2010

Julie Urbišová

Bibliografický záznam

URBIŠOVÁ, Julie. Mardi Gras – fenomén lokální kultury New Orleansu. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav etnologie, 2010, Vedoucí diplomové práce Prof. PhDr. Leoš Šatava, CSc.

Anotace

Diplomová práce „Mardi Gras-fenomén lokální kultury New Orleansu“ popisuje tradici karnevalu v louisianském městě New Orleansu. Vzhledem k tomu, že karneval je v této lokalitě velmi starým svátkem, je v práci zahrnutý vývoj karnevalu od svých počátků až do současnosti. Počátky svátku na území Spojených států Amerických jsou spojeny s obyvatelstvem francouzského původu, dnes známého pod názvem Kreolové. Značný prostor v textu je proto věnován této skupině obyvatel. Karneval se v průběhu let měnil, rozvíjel a obohacoval o nové zvyky díky vlivům různých skupin obyvatelstva, kteří se do New Orleansu přistěhovali. Také přínos těchto jednotlivých skupin je v práci podrobně popsán.

Přímo na místě jsem provedla terénní výzkum, jehož hlavní metodou bylo zúčastněné pozorování doplněné o rozhovory s řadou informátorů. Právě výsledky tohoto výzkumu sloužily k popsání toho, v jaké podobě se zdejší karneval nazývaný Mardi Gras slaví v současnosti. Tento svátek je dodnes velmi živou tradicí, které jsou každý rok součástí statisíce obyvatel jižanské metropole, ale také velký počet turistů. Ani tato stránka celého fenoménu nebyla opomenuta a v práci se mimo jiné zabývám karnevalem jakožto obchodním artiklem, který znamená značné příjmy do městské pokladny.

Annotation

Diploma thesis „Mardi Gras as a phenomenon of New Orleans local culture“ describes the tradition of carnival in the city of New Orleans, Louisiana. Carnival in Louisiana is a very old festival - that is why I described history of this festival until its present form. Carnival in United States of America is connected to people with French heritage, who are known as Creoles. I also explained creole culture. During the years, carnival was changed, influenced and enriched

many times thanks to many different people, who moved into New Orleans. I also considered their important role in Mardi Gras.

I visited New Orleans many times and I was able to make terrain research during couple carnival seasons. I was also able to interview many interesting people who are part of carnival. I used the results of my participating observation and interviews to describe carnival in present form. This festival is still very popular not only for New Orleans inhabitants, but also for many tourists from all around the world. I also wrote about Mardi Gras from economical point of view.

Klíčová slova

Mardi Gras, karneval, New Orleans, Louisiana, Kreolové, lokální kultura, fenomén, zúčastněné pozorování, karnevalový průvod, karnevalové spolky, alegorické vozy, kostýmy,

Keywords

Mardi Gras, carnival, New Orleans, Louisiana, Creole people, local culture, phenomenon, participating observation, carnival parade, carnival krewes, floats, costumes.

OBSAH

Úvod	1
1 Vymezení tématu a výzkumu	3
1.1 Literatura, prameny a informátoři	3
1.2 Metoda výzkumu.....	6
2 Kreolové jako lokální kultura	7
2.1 Znaky identity kreolského obyvatelstva.....	10
2.1.1 Kreolská hudba.....	10
2.1.2 Kreolská kuchyně	12
2.1.3 Architektura.....	13
2.1.4 Jazyk.....	14
2.1.5 Náboženství.....	16
3 Karneval jako rituál.....	17
4 Mardi Gras – původ a vývoj tradice.....	18
4.1 Louisiana.....	20
4.2 Krewe of Comus	25
4.3 Krewe of Rex.....	26
4.4 Černošský karneval.....	27
4.5 Moderní podoba Mardi Gras.....	30
5 Mardi Gras v současnosti – výsledky terénního výzkumu.....	32
5.1 Společenský význam MARDI GRAS	41
5.1.1 Elita	41
5.1.2 Karneval pro spodinu.....	44
5.2 Mardi Gras na venkově	45
5.3 Mardi Gras 2006.....	50
6 Závěr	54
7 Resumé	59
8 Seznam použité literatury.....	60
8.1 Literatura	60
8.2 Internetové zdroje.....	63
9 Seznam příloh.....	64
10 Přílohy.....	65

Úvod

Mardi Gras alias Tučné úterý.

Neworleanský karneval známý po celých Spojených státech. **(Příloha č. 1)** V Evropě ale nedosahuje slávy brazilského karnevalu v Rio de Janeiru, a to i přesto, že jeho kořeny jsou ve středověkých evropských zemích.

Pro New Orleans a celé pobřeží Mexického zálivu je Mardi Gras, vedle tradiční hudby nebo kuchyně, jedním z nejtypičtějších symbolů a projevů kreolské kultury. Tučné úterý, poslední den karnevalu, se tu slaví od konce 19. století a jeho podoba se od té doby příliš nezměnila. Rozrostla se do větších rozměrů, v ulicích New Orleansu je dnes víc než 70 karnevalových přehlídek během několika málo dnů. Každý rok navštíví město jen v karnevalových dnech okolo milionu turistů.

Tato čísla platila až do roku 2005, kdy v srpnu udeřil hurikán Katrina. Město celý podzim a zimu zvažovalo, zda v únoru 2006 Mardi Gras kvůli katastrofálnímu stavu zasažených čtvrtí uspořádat. Rozhodlo se pro, a pozdější reakce ukázaly, že to bylo dobře. Mardi Gras 2006 bylo přehlídkou statečnosti všech obyvatel New Orleansu. Manifest toho, že město žije, a že je znovu otevřené světu.

Kromě toho, že je Mardi Gras událostí, na kterou se zdejší připravují celý rok, aby všem ukázali své přehlídkové vozy s aktuálním tématem, házeli jim korále a levné hračky, je to taky jeden z hlavních příjmů rozpočtu města. Turismus je to hlavní, z čeho město na řece Mississippi už roky žije. Poté, co v 70. letech New Orleans prošlo prudkým rozvojem díky naftařskému průmyslu a záhy stejně prudkým úpadkem, se jako jediná jistota příjmů ukázal být turismus. A právě Mardi Gras je společně s jazzem největším lákadlem turistů z celého světa.

V této diplomové práci bych ráda poukázala na to, jak moc je událost jako Mardi Gras v životě města důležitá. Vzhledem k tomu, že je to svátek původně křesťanský s evropskou středověkou tradicí, vysvětlím jeho historii a také vývoj, jakým prošel pod vlivem africké kultury už na půdě Nového světa.

Protože se jedná o svátek spojený s kreolskou kulturou, musím nejdříve definovat pojmy Kreolové a kreolská kultura a to v souvislosti, jak se používá v New Orleansu a okolí. Zároveň vysvětlím, proč pojem Kreolové uvádím s velkým počátečním písmenem. Mardi Gras nemá jen jednu podobu, proto tu městskou srovnám s louisianským venkovem. Zaměřím se také na to, jak významné bylo Mardi Gras pro New Orleans po hurikánu Katrina.

Jak už jsem výše poznamenala, Mardi Gras hraje v životě obyvatel New Orleansu velmi výjimečnou roli. Tato prastará tradice, která má svůj původ v Evropě, byla přijata i na novém území – v Americe. Samozřejmě úzce souvisí s kreolským obyvatelstvem, které je těsně spjato se vším francouzským. Cílem této práce je vylíčit význam karnevalu, jeho průběh i vývoj této tradice v průběhu let. Práce by měla objasnit, proč hraje Mardi Gras tak velkou roli, jak si tuto tradici postupně osvojily všechny skupiny Kreolů včetně černošských obyvatel a jaké k tomu vedly okolnosti.

Vzhledem k tomu, že v Evropě je známá spíše brazilská varianta karnevalu a Mardi Gras i kreolská kultura obecně není u nás předmětem velkého zájmu odborníků a je až opomíjena, vidím přínos této práce hlavně v tomto směru. Má práce by měla sloužit jako sonda do života kreolského obyvatelstva, objasnění identity Kreolů a svátku Mardi Gras jako jednoho z jejích hlavních znaků a projevů.

Zdrojem celé práce je především půlroční studijní pobyt autorky na University of New Orleans v období leden-červen 2007 a následné pobyty v letech 2008-2010. Použita je literatura z univerzitní knihovny, články z místního i federálního tisku, osobní zkušenosti, rozhovory s obyvateli New Orleansu, zúčastněné pozorování autorky a fotodokumentace z ulic New Orleansu během Mardi Gras 2007, 2009 a 2010. Zdrojem byly také dokumentární filmy zachycující Mardi Gras v New Orleansu i na louisianském venkově.

1 Vymezení tématu a výzkumu

1.1 Literatura, prameny a informátoři

Vzhledem ke svému opakovanému pobytu přímo v New Orleansu jsem využívala především místní anglicky psané literatury především z univerzitní knihovny University of New Orleans. K mnoha důležitým a podnětným studiím a publikacím jsem se dostala prostřednictvím kurzu folkloristy Nickolase Spitzera na University of New Orleans. Jeho myšlenky a zkušenosti byly zároveň jedním ze zdrojů pro formování této práce. Literatura na téma karnevalu v New Orleansu je velmi bohatá. Neomezuje se pouze na obecnou historii tématu, ale existuje mnoho prací zachycujících vývoj této tradice včetně evropských kořenů a následných změn už na území Spojených států. Knihy jako *Mardi Gras New Orleans* autora Henriho Schindlera, *Carnaval* Barbary Mauldinové nebo *Carnival, Myth and Cult* Alexandera Orloffa jsou spíše komplexními publikacemi, které nabízejí obecný pohled na karneval a byly užitečnými zdroji pro vysvětlení původu tradice karnevalu. Ta se totiž zachovala až do současné podoby neworleanského Mardi Gras. Informace o původu karnevalu a o masopustních tradicích v evropském kontextu, o jeho funkcích a obecně o oslavách, obřadech a symbolech jsem čerpala z knih, jako je sborník studií *Masopustní tradice* editorů Václava Frolce a Josefa Tomše nebo z přehledné národopisné encyklopedie *Lidová kultura* hlavních redaktorů Stanislava Broučka a Richarda Jeřábka. Další české práce – například kniha Čeňka Zírta *Veselé chvíle v životě lidu českého* sloužily hlavně ke srovnání masopustních tradic, jaké známe v kontextu naší země s tím, co se praktikuje na jihu USA.

Už konkrétnější a pro naše potřeby vhodnější pak jsou publikace autorů působících přímo v New Orleansu anebo jeho okolí, kteří se zabývají konkrétní podobou místního zvyku a jeho odrazem ve společnosti. Například kniha Jamese Gilla *Lords of Misrule, Mardi Gras and the Politics of Race in New Orleans* nebo *A history of carnival in Louisiana* od Briana K. Costelly.

Dalším odvětvím, které jsem musela během výzkumu a psaní nastudovat, byla problematika Kreolů a jejich identity. I když jsem se nacházela přímo v centru studia této problematiky, nenarazila jsem na žádné souhrnné dílo, které by se problematikou Kreolů z odborného hlediska zabývalo. Zároveň jsem ale měla možnost studovat a použít velké množství dílčích studií a publikací, které se věnují kreolské historii, kuchyni, architektuře nebo hudbě. V každé z nich jsem narazila na důležité postřehy a informace, které se dají použít pro studium identity Kreolů. Obzvláště tomu bylo u těchto prací: *Creole New Orleans* editorů Arnolda R. Hirsche a Josepha Logsdona a *Creole: The History and Legacy of Louisiana's Free People of Color* Sybil Keinové. Tyto publikace se zabývají různými pohledy na kreolskou kulturu, zohledňují specifickou historii a vývoj této skupiny obyvatel.

Zabýváme-li se fenoménem Mardi Gras v současnosti, pak je potřeba brát v úvahu i lokální tisk. Množství článků, rozhovorů, fotografií i poznámek čtenářů jsou důkazem toho, jak důležité je toto téma v regionu i mimo něj. Během období karnevalu se běžně o jednotlivých částech Mardi Gras informuje v místním deníku *The Times Picayune* na prvních stranách listu. Velký prostor je věnován rozhovorům s aktuálními králi a královnami jednotlivých spolků, ale i městským čtvrtím nebo společností lidí, jejichž život je karnevalem každoročně zasažen. Články z lokálního (The Times Picayune) i federálního (The New York Times) tisku byly důležitým zdrojem především pro vysvětlení důležitosti karnevalu po zasažení města hurikánem Katrina. Tomuto je věnována samostatná kapitola práce.

I když hlavní metodou této práce je zúčastněné pozorování, důležitou roli ve výzkumu hráli informátoři, kteří mi během opakovaných pobytů poskytovali informace a postřehy. Hlavními informátory byli Nicholas Spitzer, nar. 1950, folklorista a vysokoškolský učitel, který, i když pochází z Nové Anglie, zabývá se jižanskými tématy už od dob svých studií. Vydal mnoho odborných publikací na toto téma, je autorem dokumentárních filmů především o louisianském venkově a je také autorem rozhlasového pořadu American Routes americké veřejnoprávní stanice NPR s folklorní tematikou. V New Orleansu žije, je zapojen do společenského života a je jedním z nejrespektovanějších odborníků v dané problematice. Momentálně vyučuje na Tulane University v New Orleansu. Dalším informátorem byl Will Webre – nar. 1969, manažer

v hotelu Intercontinental, který se narodil a žije v New Orleansu a aktivně se účastní přehlídek Mardi Gras a deset let je členem jednoho z karnevalových spolků Thoth. Rozhovory s ním byly cenné hlavně kvůli jeho pohledu zevnitř jakožto člena spolku aktivně se podílejícího na karnevalu. Oslovila jsem také člena jednoho z nejznámějších spolků Zulu, což je výhradně černošský spolek a v Mardi Gras má zvláštní postavení, kterému se v textu níže také konkrétně věnuji. Tímto třetím stěžejním informátorem byl Michael S. Kelley, nar. 1965, který je členem Zulu od roku 1987. Právě získat kontakt na někoho z tohoto spolku bylo nejtěžší součástí mého výzkumu. Ukázalo se, že Zulu je velmi uzavřenou společností a je těžké se ať k jednotlivým členům nebo dokonce k vedení spolku dostat. I když má Zulu dokonce svého tiskového mluvčího, kterému jsem několikrát telefonovala s žádostí o schůzku, nikdy jsem nebyla úspěšná a na mé vzkazy jsem nikdy nedostala odpověď. Rozhovor mi po emailu přislíbil Frank Boutte, bývalý prezident spolku, ale v den smluvené schůzky neodpovídal na předem domluvený telefonát upřesňující čas a místo schůzky. Nakonec jsem získala kontakt na jednoho ze členů spolku díky známému. Zdrojem ale byly kromě těchto tří stěžejních informátorů desítky dalších lidí, obyvatel New Orleansu, pro které je Mardi Gras běžnou a přirozenou součástí života a tedy každodenním tématem k rozhovorům. Každý prožívá karneval jinak, má v něm jinou pozici a zastává jinou roli, proto bylo důležité a pro mě velmi inspirativní hovořit na toto téma s co největším počtem lidí – jak se studenty, spolužáky, tak s jejich rodiči přímo během karnevalu, ale i s mnoha dalšími lidmi – přihlížejícími přehlídek nebo členů spolků.

1.2 Metoda výzkumu

Za hlavní metodu výzkumu, jehož cílem má být popis Mardi Gras jakožto fenoménu lokální kultury obyvatel New Orleansu, jsem zvolila zúčastněné pozorování, které bylo dlouhodobé díky mým opakovaným pobytům v New Orleansu během i mimo karnevalové období. Poprvé jsem byla v New Orleansu v období leden-červen 2007, a poté znovu s přestávkami od září 2008 do února 2010. Cílem mého pozorování bylo zachytit životy obyvatel ve vztahu ke karnevalu, jaký význam má karneval v různých vrstvách společnosti. Snažila jsem se vysledovat přípravy, průběh a různorodé součásti karnevalu, které jej provází, s cílem vytvořit co nejucelenější pohled na současný karneval v současném New Orleansu. Jakožto studentka a cizinka jsem se dostala díky svým přátelům a spolužákům do centra dění, a od začátku pobytu jsem tedy byla v přímém kontaktu s účastníky karnevalu. Status cizinky byl zároveň výhodou i nevýhodou. Na jedné straně se přátelé snažili vzít mě jako „turistku“ na místa přehlídek a zapojit mě aktivně do jejich největšího svátku v roce, což mi pomohlo v cizí nové zemi dostat se do bezprostřední blízkosti aktivně zapojených účastníků karnevalu. Na druhou stranu bylo v začátcích obtížné rozšířovat některé rituály a tradice spojené s místním karnevalem, protože, jak už jsem zmínila výše, místní obyvatelé mají svůj karneval natolik zažitý, že nemají potřebu vysvětlovat, co přesně se pod pojmem Mardi Gras skrývá, co všechno je jeho součástí, co jsou to tzv. *floats*, nebo co znamená slovo *krewe* apod. Podle mé zkušenosti nad tím totiž často nepřemýšlejí a mnohokrát ani skryté významy jednotlivých součástí karnevalu neznají.

Doplňující metodou byl nestrukturovaný rozhovor, který jsem uplatnila ve styku s informátory. Rozhovor byl užitečný především kvůli získávání detailních informací například ohledně fungování a činnosti karnevalových spolků, kam je většinou možný přístup pouze právoplatným členům, a také k ucelení pohledu na obyvatelstvo New Orleansu ve vztahu ke karnevalu.

2 Kreolové jako lokální kultura

Jižní Louisiana je jednou z amerických oblastí, kde se dodnes můžeme setkávat s různorodými kulturními projevy místního tradičního obyvatelstva. **(Příloha č. 2)** Původ Louisiany je zřejmý už podle názvu. Založili ji Francouzi, stejně jako její urbánní centrum New Orleans. Hlavně ve Francii má proto svůj původ i zdejší obyvatelstvo – tedy námi studovaná lokální kultura Kreolů. Pokud v této práci mluvíme o louisianských Kreolech, uvádíme je s velkým počátečním písmenem, protože se jedná o etnickou skupinu, kterou spojuje pocit příslušnosti převážně na základě kulturních znaků, pomocí nichž se odlišují od jiných stejně definovaných skupin (např. společný původ, jazyk, náboženství nebo zvyky). (BROUČEK, JEŘÁBEK: 2007, s. 187) Jedním z těchto základních projevů a znaků kultury, které kreolské obyvatelstvo vyděluje vůči ostatním Američanům, je právě karneval Mardi Gras.

Pokud se v textu objeví kreol s malým počátečním písmenem (většinou součástí citací z americké literatury), jedná se o použití pojmu v jeho obecném smyslu, tedy kreol jako potomek různých národů žijící např. v Karibiku nebo Latinské Americe.

Název Kreol pojmenovává specifické obyvatelstvo jižní Louisiany, které se vyvíjelo dlouho bez amerického vlivu, a proto si zachovalo mnoho zakonzervovaných tradic, kulturních projevů a znaků. To, že lokální kultura New Orleansu je velmi odlišná od zbytku Spojených států, dokazuje setkání a rozhovor s kýmkoliv, kdo do města přichází jako turista. Mnohokrát jsem z úst Američanů z různých koutů Spojených států slyšela, že New Orleans je „nejevropštější“ město Ameriky. Kvůli francouzským, španělským i africkým vlivům sem jezdí Američané poznávat jinou kulturu. Kulturu kreolskou. Jezdí sem kvůli kreolské historii i kvůli kreolskému jídlu, které se díky koření tomu americkému velmi vymyká.

S přesným definováním anglického pojmu creole (ve smyslu Kreol jako člověk, ale také kreolský, např. kreolský dům, kreolské jídlo) byl vždy problém. Pojetí a chápání Kreolů se v minulosti velmi lišilo. I když se v detailech různé definice rozcházejí, dá se souhlasit s většinou z nich. Kreolové jsou lidé s evropskými nebo africkými kořeny, kteří se narodili už v Americe. V Louisianě

je toto slovo spojeno hlavně s jižanskými plantážníky, ale zároveň i s dětmi nově přivážených afrických otroků, píše se v knize *Blues for New Orleans*. „Kreol zároveň znamená něco zcela nového, je to překvapivý mix různých ingrediencí. Toto slovo se pak objevuje v souvislosti s kuchyní, hudbou, oblékáním, architekturou, literaturou, jazykem, stylem chování, anebo se vztahuje k člověku určité barvy pleti nebo sociálního postavení.“ (ABRAHAMS: 2006, s. 23)

Stejný pohled nabízí i jedna z dalších autorek literatury o Kreolech a vypůjčuje si definici z Harvardovy encyklopedie amerických etnických menšin: „Slovo kreol se týká lidí, kultury, jídla, hudby a jazyka.“ (KEIN: 2000, s. xiii) Do detailu se tímto termínem zabývá kniha *Creole New Orleans*: „Slovo kreol bylo mnohokrát znovudefinováno kvůli sociálním důvodům, a má proto mnoho významů. Vychází z portugalského slova *crioulo*, které odkazuje k otrokovi s africkými předky narozenému už v tzv. Novém světě. Později byl význam rozšířen z afrického původu také na evropský, což je dnes jeho jediný význam v portugalštině. Ve španělských a francouzských koloniích, jakými byla v 18. století i Louisiana, byl tento termín používán k rozlišení v Africe narozených otroků od těch, kteří se narodili už v Americe. První v Americe narozená generace otroků a jejich potomci byli Kreolové.“ (HALL: 1992, s. 132)

Podle jiné z teorií zase naopak termínem Kreol nemohl být nazván nikdo, kdo by měl alespoň částečně černošskou krev. Otázka rasy byla na americkém jihu vždy ožehavým tématem. Výsledkem roztržitého definic je dnes ve většině slovníků nebo encyklopedií několikanásobný výčet bodů, který se snaží vystihnout slovo kreol ve všech jeho významech. Například Websterův Slovník anglického jazyka 20. století nabízí 8 definic pojmu kreol. Mezi nimi například je, že se původně jedná o takové lidi, kteří žijí na Karibských ostrovech, ve Střední Americe, tropické Jižní Americe, státech podél Golfského zálivu nebo ostrova Mauricius, kteří mají svůj původ v jiné zemi, dále že se jedná o člověka francouzského nebo španělského původu narozeného už v Americe, dále to může být každý potomek černocho narozený už v Americe, většinou zvaný kreolský černocho, pak také kdokoliv, kdo je nějakým způsobem svým původem kulturně spojen s francouzskými osadníky Louisiany a New Orleansu, navíc tito lidé mluví francouzsky, pak také volně to může být kdokoliv

z Louisiany, nebo člověk, který je kulturně spjat s původními španělskými osadníky především v Texasu atd. (DOMÍNGUEZ: 1986, s. 15)

Dá se říci, že dnes je pojem Kreol ve Spojených státech amerických jakýmsi synonymem pro Louisianu a především pro New Orleans. S jedním z nejdůležitějších a nejvýstižnějších vysvětlení přišla autorka Alice Moore Dunbar-Nelson: „Pravý Kreol - to je jako slavné gumbo (tradiční hustá polévka, která obsahuje rýži, mořské plody a vařené kuře), obsahuje ze všeho kousek, je skvěle ochucené, velmi svérázné a celkově jedinečné.“ (KEIN: 2000, s. xvii)

Obecně se pojem kreol i dnes používá jako symbol prolínání odlišných kultur, národů a jazyků. Naopak v praxi najdeme velmi často jeho používání ve velmi specifické rovině – například v názvu potravin. Na trhu se běžně prodávají kreolská rajčata, kukuřice nebo kreolské brambory.

Za kreolskou proto můžeme považovat i tradici Mardi Gras. Karneval přišel z Evropy s prvními Francouzi a postupem času prošel pod vlivem dalších kultur mnoha změnami. Pro pochopení důležitosti a významu Mardi Gras v kreolské společnosti žijící v New Orleansu a jeho okolí je proto nezbytná znalost původu tohoto pojmu. Mardi Gras je jen jednou z mnoha součástí identity lokální kultury obyvatel New Orleansu. Místní lidé jsou vůči jiným oblastem Spojených států velmi specifickou skupinou, na jejímž formování se podílelo mnoho různých faktorů. V následující kapitole se věnuji popisu toho, co konkrétně tuto kreolskou kulturu vytváří a charakterizuje.

2.1 Znaky identity kreolského obyvatelstva

Zabýváme-li se kreolským obyvatelstvem jako specifickou lokální skupinou obyvatel žijících v New Orleansu, můžeme definovat základní seznam znaků, které spoluvytvářejí jejich identitu. Zároveň je vydělují od ostatních skupin obyvatelstva, např. venkovského obyvatelstva tzv. Cajunů a také od Američanů, kteří se do New Orleansu přistěhovali ze severu převážně v 19. století. Do této skupiny znaků patří hudba, kuchyně, architektura, jazyk, náboženství a s tím spojené oslavy svátku Mardi Gras, které jsou hlavním tématem. Pro pochopení kreolské kultury a výsadního postavení Mardi Gras proto popíšeme i zbývající znaky.

2.1.1 Kreolská hudba

Výsledkem působení mnoha kultur v Louisianě je specifická hudba. Za kreolský můžeme považovat mix hudebních stylů afrických kmenů a evropských zemí, ze kterého se vyvinul jazz.

Jih dnešních Spojených států zaplnil během 18. století příliv černošských otroků převážně ze západní Afriky. Přivezli s sebou velkou hudební tradici, kterou chtěli udržovat i na novém místě. Jižanské centrum New Orleans se nazývá kolébkou jazzu, a právě na náměstí Congo Square v New Orleansu se na začátku 19. století scházely skupinky černošských otroků a každou neděli tančily v rytmu své africké hudby. Tehdy leželo Congo Square za hranicemi Francouzské čtvrti (French Quarter), kde se odehrával veškerý městský život. Na tomto místě měli černošští otroci povoleno shromažďování, každou neděli měli na tomto místě svůj trh a společně se bavili. „Na začátku 19. století si afrických tanců začala všímat i širší veřejnost. Černoši tancovali v kruhu, v malé pevnosti plné duchovna. Otroci z Konga soutěžili s ostatními africkými otroky o to, kdo z nich utvoří lokální černošskou kulturu. Vedoucími kmeny byli Mandeové, Jorubové a Fonové. Lidé kmene Bakongo ale nejvíce rozšířili mezi lidi svůj tanec. V 19. století bylo v Louisianě nahráno mnoho tanců se jménem Congo, společně s tancem bamboula, který je z tradice těchto lidí také odvozen. Celý systém pohybů a gest překročil Atlantik a zakořenil znovu v tomto městě a jeho čtvrtích.“ (ABRAHAMS: 2006, s. 46)

Černošská hudba, ze které se později vyvinul jazz, byla založena původně na jednoduché melodii a zpěv spočíval ve vyvolávání jednotlivce a odpovídání početné skupiny. Takovéto hudbě ale zpočátku chyběla harmonie známá z evropské hudby. Evropské vlivy začali černošští otroci (a později Kreolové) přijímat až poté, co se začali učit hrát na evropské nástroje. Populárními se staly například housle, které nejprve otrokům sloužily k parodování svých bílých pánů pocházejících z Evropy. Muzikologové podotýkají, že v rané jazzové hudbě jsou rozpoznatelné nejen africké hudební vlivy, ale také prvky například španělské hudby. Povšiml si toho i Jelly Roll Morton, legendární kreolský hudebník, který se proslavil jako ragtimový klavírista (ragtime je způsob klavírní hry, který je posledním stupněm mezi tradiční černošskou lidovou hudbou a jazzem), a který se později sám považoval za zakladatele jazzu. Jeho nahrávky, které pořídil s americkým folkloristou Alanem Lomaxem v Knihovně amerického kongresu v roce 1938, ukazují prvopočátky neworleanského jazzu. Morton na nahrávkách zároveň vysvětluje původ jednotlivých hudebních motivů. „Morton například zaznamenal, že jeden z prvků, které odlišují jazz od ragtimu, byla přítomnost španělského nádechu, který někdo nazýval habanerou, nebo tangovou basovou linkou. Co považoval Morton za základní část americké hudby, později komentátoři mylně označovali za cizí, importovanou ztřeštěnost. Hudbu, kterou chtěl Morton srovnávat z celoamerického pohledu, oni chápali jako náhodné a omezené sbližování amerických a exotických forem. Mortonův přístup byl ale v těchto ohledech správnější,“ píše americký folklorista Abrahams. (ABRAHAMS: 2006, s. 30)

Dodává ještě, že v prvním desetiletí 20. století se také americké blues hrálo velmi pomalu, ne jako dnes, ale naopak také ve španělském rytmu. V té době vzniklo mnoho nahrávek, kde je zřetelná výrazná basová linka, známá z tanga.

Toto názorné promíchávání stylů je jen dalším dokladem procesu, který se nazývá kreolizace. Historici poznamenávají, že vznik jazzu nesouvisí jen s New Orleansem, ale je také úzce spjat s dalšími francouzskými oblastmi, především s ostrovy Martinik a Guadeloupe. Také tyto ostrovy náležely pod francouzskou správu a také u nich hrálo velkou roli otroctví. Existuje velké množství záznamů o různých formách hudby a tanců pocházejících z Afriky.

Tyto africké tradice se na novém území míchaly s evropskými tanci jako byla mazurka, waltz nebo polka a díky postupné kreolizaci tak vznikaly nové formy. (ABRAHAMS: 2006, s. 33)

2.1.2 Kreolská kuchyně

Kreolská kuchyně vychází z městského prostředí New Orleansu a francouzských a španělských osad v okolí města. Bylo to jídlo vyšší vrstvy, kam se Kreolové řadili, ale zároveň jej připravovali černošští otroci, kteří přidávali své koření a postupy dovezené z Afriky. Americká autorka Sybil Kein vysvětluje původ kreolské kuchyně: „Historicky se výběr a postupy přípravy jídel, které je po celém světě známé jako „louisianská kreolská kuchyně“, vztahuje ke všem zemím, které byly zapojené do obchodu s otroky. Jedná se tedy o západní Afriku, Karibik a severovýchodní pobřeží Jižní Ameriky a samozřejmě Louisianu. V Novém světě nejenže se otroci starali o produkty na poli, jejich prací byla po stovky let i příprava jídel pro své pány a další otroky. Výsledkem toho, co za tu dobu miliony kuchařů používaly recepty, které znali ještě z Afriky a smícháním s jinými vlivy, je kreolské jídlo.“ (KEIN: 2000, s. 245)

A o jaké jídlo jde konkrétně? Africké i jihoamerické vlivy přinesly rýži, fazole, sladké brambory a různou zeleninu. Jeden z nejtradičnějších kreolských pokrmů – jambalaya – má také svůj původ v Africe. Název směsi rýže, kuřecího masa, klobásy a koření, která se jí lžící z misky, pochází podle některých autorů z kombinace slov jamba (šunka) a paella (rýže), což jsou hlavní ingredience pokrmu. Přidává se na dochucení i zelenina jako rajčata, zelené papriky, cibule, česnek a další koření.

Autoři se ale shodují, že víc než samotné recepty se dodnes v kreolské kuchyni z afrických tradic zachovaly postupy přípravy. „Důležitou součástí vaření bylo použití speciálního kamene, který se používal k drcení kukuřice, fazolí, rýže nebo sladkých brambor. Těmito prostředky získal kuchař mouku k pečení chleba a buchet. Nejčastější technikou bylo používání hmoždíře a paličky ke tření usušených papriček, semínek, ořechů, ovoce nebo zeleniny. Toto vše bylo třeno do tvárné hmoty, která se přidávala do omáček, nádivek, koláčů a chlebů.“ (KEIN: 2000, s. 246) Právě z tohoto postupu zřejmě pochází kreolské roux (záasmažka).

Ze západní Afriky se do kreolské kuchyně dostalo také smažení – dodnes jsou zde populární smažená kuřata, ryby, krevety, servírované s rýží a omáčkou stejně jako v Africe. Dále jsou to plněné ústřice nebo gumbo. Tradiční kreolský pokrm gumbo, který se rozšířil i na venkov, tvoří hustá polévka s mořskými plody, kuřecím masem a kopečkem vařené rýže. „Na mnoha místech v západní Africe slovo „gombo“ znamená okra (ibišek jedlý). A právě okra se používá v gumbu pro dochucení a také zahuštění polévky.“ (KEIN: 2000, s. 248)

2.1.3 Architektura

Název typického jižanského domu French creole cottage odkazuje k faktu, že stavby s takovými rysy stavěli obyvatelé jižní Louisiany, kteří se považovali za kreolské obyvatelstvo. Tento typ domů se stavěl nejvíce v letech 1790-1850. Jak uvádí literatura, obecně Kreolové zanechali v Louisianě dva typy obydlí: „Prvním typem je kreolský dům, který se stavěl na venkově i ve městech. Druhým je kreolský městský dům, který je ve velkém počtu k vidění hlavně v New Orleansu. **(Příloha č. 3)** Kreolské domy můžeme definovat hlavními rysy, které sdílejí. Jejich strukturu tvoří těžké dřevěné klády a severský střešní krovní typ. Místa mezi kládami byla vyplněna buď cihlami, nebo směsí bláta a mechu. Domy se stavěly několik stop nad zemí na pilířích nebo špalcích. Kreolské domy měly sedlové nebo valbové střechy. I přesto že měly velký prostor přímo pod střechou, Kreolové nikdy půdní prostory nevyužívali k běžnému dennímu životu.“ (FRICKER: 1998, s. 2)

Další důležitou součástí těchto kreolských domů byla veranda ve vchodové oblasti, kterou zakrývala střecha. Její využití záviselo na počasí. Veranda mohla sloužit jako jídelna a pokoj pro odpočinek: „Záclony připevněné k železným garnýžím mezi jednotlivými sloupy vytvářely stín. Kreolové vybavovali a zdobili své verandy jako každý jiný pokoj v domě – byla v ní dřevěná křesla, obkládali ji dřevem a ozdobnými lištami. Z verandy vedly do domu i několikeré dveře.“ (FRICKER: 1998, s. 2)

Co se týká rozlohy těchto francouzských kreolských domů, velmi se lišily. Domy měly vždy jakousi řadu pokojů, které navazovaly přímo na verandu. Většinou šlo o čtvercový obývací pokoj a nejméně jeden úzký pokoj, který

sloužil jako ložnice. Větší domy měly tři až pět pokojů. Většina kreolských domů v zadní části domu pracovní lodžii. Kreolové nebyli jen pro praktické využití domů, ale zabývali se i zdobením: „Zdobivé prvky používané Kreoly zahrnovaly ozdobné sloupy na verandě, obroubené trámy na stropě nebo krb se zdobením. Později se soustředili na orámování sopouchů, umístěných na stěnách. Elegantní zdobení krbů bylo k nalezení hlavně v bohatších domech.“ (FRICKER: 1998, s. 4)

S bohatstvím a prosperitou plantážníků se začala měnit i celková podoba jejich domů. Většinou přidávali pokoje a také patra. Postupně z malých jednoduchých domků vznikly velké plantážnické domy. I ony ale měly stejné prvky a strukturu jako původní malé stavby.

U všech uvedených typů staveb je problém s přesnou identifikací původu jednotlivých stylů. Odborníci většinou uvádějí několik různých zdrojů, odkud styly pocházejí. V případě francouzských kreolských domů také existuje několik variant – historikové odkazují k Francii, Kanadě ale také k ostrovům, které byly kolonizované Francouzi. Jiné teorie spekulují, že tento stavební styl vznikl samovolně až na území Louisiany jako logický následek místních přírodních podmínek, jakými jsou například vlhkost, časté deště a bažiny.

„Jedna teorie říká, že tento typ domu vychází z italského domu hlavně kvůli přítomnosti velké verandy. Tento dům se objevil v 16. století na ostrovech v Karibiku. Podle této teorie, se u kreolského domu sice zaměnila původní lodžie v přední části domu za otevřenou verandu, ale jinak zadní lodžie i složení pokojů zůstalo stejné. Přímou v Louisianě pak její obyvatelé změnili další stavební prvky. Například vnitřní komín, který můžeme vidět u kanadských domů, francouzský typ obložení krbu a kládovou konstrukci, která je zase známá u farmářů v severní Francii. Samozřejmě, nový kreolský dům je už specifickou lidovou adaptací používající i místní materiály jako je směs bahna a mechu.“ (FRICKER: 1998, s. 7)

2.1.4 Jazyk

V Louisianě dodnes můžeme vedle oficiální angličtiny narazit na používání francouzštiny. Existují zde tři typy francouzského jazyka – cajunská francouzština, kreolská francouzština a standardní francouzský jazyk.

Mezi Kreoly je rozšířená kreolská francouzština, kterou se mluví převážně mezi černošskou populací. Tato varianta francouzštiny je považovaná výhradně za mluvený jazyk. Její podoba se může rovněž lišit od čtvrti ke čtvrti. Kreolská francouzština se utvářela hlavně v New Orleansu jako obchodní jazyk – nově příchozí obyvatelé se museli dorozumět s plantážníky ale i s otroky. Vznikl tak jakýsi kompromis, kterým se lidé navzájem dorozumívali.

„Ti, kteří nepoužívali kreolskou francouzštinu jako svůj každodenní jazyk, jej nazývali patois, čili nářečí. Toto slovo mělo ale v této souvislosti velmi negativní konotace. Pojmu patois se dnes používá v anglofonních oblastech v podobném smyslu pro označení „zlomeného jazyka“. Může to být řeč spodiny, chudých, ale zároveň může být tento jazyk používán i v ostatních vrstvách společnosti. Typické pro takový jazyk je jeho užívání v rovině emocí – vyjadřuje se jím láska, bolest, ale i humor.“ (ABRAHAMS: 2006, s. 25)

Kreolové používali také výše zmiňovaný standardní francouzský jazyk. Ten byl rozšířen hlavně mezi staršími, bílými a bohatými Kreoly, kteří získali své vzdělání v soukromých francouzských institucích.

Uvedla jsem, že existuje ještě třetí typ francouzštiny užívané v Louisianě. I když se další skupinou obyvatelstva – tzv. Akaďany (anglicky Cajun) v diplomové práci nezabývám, pro doplnění uvádím i několik informací o této cajunské francouzštině.

Cajunská francouzština se velmi liší od její standardní formy. I když francouzsky mluvící lidé budou Cajunům rozumět, v mnoha ohledech budou mít problémy, shodují se odborníci. Cajunská francouzština je jazyk, který nemá psaná pravidla a předává se mezi obyvateli pouze orálně. „Tato forma francouzštiny zahrnuje mnoho zastaralých výrazů někdy až ze 17. století, a zároveň si půjčuje výrazy z množství jiných jazyků. I když Cajunové usazení po celé jižní Louisianě nemají problém si navzájem rozumět, jejich jazyk se často liší region od regionu.“ (FRY: 1993, s. 30)

Cajunové se podle záznamů mezi sebou dorozumívali svou francouzštinou až do 2. světové války, kdy se údajně cajunští vojáci nazývali mezi sebou „les Américains“. Po válce a modernizaci venkova ale přišel nátlak shora a ve školách byla povinná angličtina. „Cajunský francouzský jazyk byl potlačován kvůli příkazu jednojazyčného vzdělávání v angličtině. Pouze náboženství, příbuzenské vztahy, značná endogamie a slábnoucí lidová paměť

zůstávaly neporušeným tradičním cajunským kulturním materiálem. A toto jednoduše nestačilo k jasnému označení svých hranic, zachovávání vlastních tradic a udržení si cajunské etnicity.“ (DORMON: 1983, s. 77)

V tomto období Cajunové ztratili mnoho ze své identity. Název jejich skupiny byl stále chápán velmi pejorativně. V 60. letech ale odborná veřejnost upřela ke Cajunům svůj zájem a byl založen „Council on Development of French in Louisiana“ (CODOFIL) a také další společnosti, které se systematicky zabývaly oživením cajunské kultury a minulosti. Cajunové si opět vybudovali sociální postavení, pracují ve městech, jsou velmi oblíbení mezi turisty z celých Spojených států, ale přesto nezapomínají na svůj původ a ke cajunství se hrdě hlásí.

2.1.5 Náboženství

Francouzský původ Kreolů odkazuje ke katolictví jako k hlavní formě náboženství. Louisiana zůstává dodnes v převážně protestantských Spojených státech katolickou zemí. První diecéze byla založena v Baltimoru už v roce 1789, v New Orleansu v roce 1793. Katedrála Sv. Ludvíka v New Orleansu (**Příloha č. 3**) je nejdéle nepřetržitě fungující katolickou katedrálou v zemi.

Běžný roční cyklus Kreolů byl odvozován stejně jako v Evropě podle církevního roku a jeho událostí. Vždyť i nejslavnější místní svátek – Mardi Gras – pochází z katolické tradice. Obyvatelé New Orleansu se vždy upínali ke svatým, což dokazuje i lidová tradice, jednou z nejznámějších zdejších písní je „When the Saints Go Marching In“ – Když svatí pochodují. „Mnoho kreolských zvyků je spojeno se svatými – všeobecná úcta k Panně Marii a její všudypřítomné sošky, pikniky na neworleanských hřbitovech na den Všech svatých, oslava karnevalu těsně před postní dobou, modlitby ke svatému Judovi, svatému Antonínovi, svatému Petrovi a náklonnost k dalším svatým – to vše vychází z katolické tradice. V podstatě francouzská a španělská kultura jsou natolik spojené s katolictvím, že většina obyvatel Louisiany předpokládá, že každý, kdo pochází z Francie nebo Španělska, je katolík a naopak, že většina katolíků žijících v USA má francouzský nebo španělský původ.“ (DOMÍNGUEZ: 1986, s. 42)

3 Karneval jako rituál

Jarní oslavy známé jako karneval mají mnoho jasně definovaných znaků, které se v průběhu trvání této tradice ustálily. Patří k nim pravidla oslav, jejich náplň v podobě písní, tanců nebo pokřiků, období a doba trvání tradice a její symboly (symbolice Mardi Gras se věnujeme níže). Můžeme proto karneval zařadit do skupiny rituálů. Podle odborné literatury je rituál označení pro výrazný individuální nebo kolektivní způsob chování, který je založen na všeobecných pravidlech přijatých v rámci dané sociální komunity. (BROUČEK, JERÁBEK: 2007, s. 847)

V případě karnevalu a především námi studovaného louisianského karnevalu jde o rituál určité lokální skupiny obyvatel, který provádí všichni členové skupiny. Neexistuje zde pouze jeden prostředník komunikace, ale součástí komunikace jsou všichni. Každý ze zúčastněných tohoto rituálu má svou funkci. Původně karneval sloužil jako rituál vítání jara, ale jeho konkrétní podoba a význam se na jihu Louisiany proměnil. Tropický ráz počasí se velmi liší od evropského, a tak období tzv. karnevalu už není v New Orleansu a jeho okolí přípravou na jaro. Tradice karnevalu přesto přetrvala a tento obřad má především funkci sociální (karneval jako interaktivní zábava a komunikace) a estetickou (karneval jako mnohovářská kulturní akce). Součástí karnevalu jsou všechny skupiny obyvatelstva, které jej pojmají jako společnou oslavu. Karneval všem zúčastněným umožňuje být svědkem velké události, která se naprosto odlišuje od zbytku roka. Forma obřadu totiž funguje jako technika ozvláštnění každodenního života pomocí svátečních projevů. (FROLEC, TOMEŠ: 1979, s. 63)

Karneval jako rituál tedy umožňuje lidem zastavit jejich každodenní sled událostí a dostat se do jakéhosi časoprostoru, ve kterém neplatí obvyklá pravidla. Naopak – rituál podléhá svým vlastním pravidlům, v případě karnevalu Mardi Gras se například jedná o rozdělení zúčastněných do různých skupin, z nichž každá plní svou roli. Jinak se chovají jezdci v kostýmech, kteří patří mezi tzv. elitu, jinou roli pak zastávají přihlížejíci, kteří plní funkci poddaných. Jedno ale spojuje všechny. Během karnevalu se mohou všichni bavit, nehledě na sociální postavení jsou si všichni rovni.

4 Mardi Gras – původ a vývoj tradice

Mardi Gras v New Orleansu je americkým největším a nejvýstřednějším karnevalem, o kterém se říká, že je to ta nejbáječnější šou na světě zadarmo „The Greatest Free Show on Earth“.

Mardi Gras, přeloženo z francouzštiny Tučné úterý, je poslední den karnevalu, období zvaného v českém prostředí „Masopust“. Období mezi dvěma nejdůležitějšími svátky křesťanského roku – Vánocemi a Velikonocemi, které začíná na Svátek Tří králů - 6. ledna a končí den před Popeleční středou, která je oficiálním začátkem období půstu, příprav na Velikonoce. Slovo karneval pochází z latiny: *carnem-levare*, neboli vzdát se masa, Italové jej zkrátili a začali používat výraz „karnevale“. (MAULDIN: 2004, s. 3) „Původní význam latinského termínu *carnem-levare*, který znamená oprostit se od smyslů nebo od masa, se postupem času proměnil a začal se spojovat s oslavami. Italové ho později zkrátili na karneval (dát sbohem požitkům).“ Toto křesťanské vymezení ovšem není tím prapůvodním tvarem podoby oslav podobných dnešnímu Mardi Gras. Lidé v tomto období slavili tancem, zpěvem a jídlem konec největších zim a příchod jara, nového života.

Nejstarší verze oslav jsou známy ze starověkého Řecka. Popsal je jako první Ovidius, kdy před pěti tisíci lety řečtí pastýři slavili příchod jara v naději na lepší pastviny a odpuštění hříchů: „Řečtí kněží, kteří slavili tento rituál, se jmenovali luperci. Obětovali kozu, snědli maso a z kůže vytvořili biče. Po západu slunce kněží nabarvili biče krví obětované kozy a honili a švihali s nimi muže a ženy, kteří mezitím s touhou po odpuštění hříchů pobíhali nazí po ulici.“ (SCHINDLER: 1997, s. 10)

Tento rituál se později rozšířil až do Říma, kde se rozvinul v orgie rozkoše a bolesti. Kněží už nechtěli nadále provozovat tento rituál, a tak se samovolně přesunul ze světské sféry mezi laiky: „Co začalo jako jednoduchý náboženský obřad, přerostlo v hromadné oslavy a řádění.“ (SCHINDLER: 1997, s. 10)

Kromě tohoto obřadu nazvaného Lupercalia existovaly ještě další podobné jako bakchanálie a saturnálie. Byly to prapůvodní formy oslav jara, kde se objevily masky a kostýmy. Lidé se převlékali a zakrývali si tváře, aby je nikdo

během veselí nepoznal, a aby se tak alespoň na dva dny smazaly jakékoli hranice mezi pohlavím nebo sociálním postavením Římanů. A ze stejné doby jsou známy i první vozy s božskými motivy, které hrály hlavní roli v přehlídkách plné hudby a zpěvu.

Dokladem o těchto oslavách je jejich první popis v římském textu ze začátku 12. století. Popisuje přehlídku sledovanou papežem a ostatními Římany, po které následovalo obětování volů a dalších zvířat. (MAULDIN: 2004, s. 3)

V té době už byly oslavy kontrolované křesťany. Nevázané veselí se křesťanským hodnostářům původně vůbec nelíbilo, a tak se je snažili přizpůsobit svým pravidlům a svému náboženskému roku. Okolo roku 600 ustanovil papež Řehoř Veliký nový kalendář, kde se objevila přesná data pro Velikonoce, Popeleční středu a Tučné úterý - Mardi Gras.

Původní oslavy jara se tak změnilly na dobu příprav a čekání na vzkříšení Ježíše Krista, které papež ustanovil jako první neděli v březnu poté, kdy má den a noc stejnou délku. Období půstu od té doby trvá 40 dní a začíná Popeleční středou, které předchází Mardi Gras – den veselí. (MAULDIN: 2004, s. 3)

I když se karneval vyvíjel na různých místech Evropy různě, ještě v 15. a 16. století přetrvávaly některé základní společné rysy po celé Evropě. Sezóna začínala všude v lednu přípravami a událostmi, které rostly na intenzitě s blížícím se obdobím půstu. Pro elitní skupiny obyvatel ve větších městech to znamenalo účast na slavnostních bálech v maskách, komických divadelních představeních nebo různých formách veřejných soubojů. Pro zbytek lidí ve městech a na venkově bylo karnevalové veselí organizováno skupinami přátel, kluby nebo spolky většinou tvořené mladými muži.

Na venkově většinou chodily skupinky mladých lidí od domu k domu a zpívali písně s vtipnými texty. Jinde se muži převlékali do zvířecích kostýmů a okolo pasu si uvazovali pásky se zvonky. Zvuk zvonků neohlašoval jen jejich přítomnost, ale měl také symbolickou funkci – oznamoval příchod jara, znovuzrození přírody a ohlašoval konec zimy. Ve větších městech pak oslavy vypadaly odlišně – skupinky lidí v kostýmech slavily v procesích a na pojízdných tematických vozech. Společné oběma bylo utahování si z určitých skupin obyvatel nebo konkrétních lidí a také přepych v jídle a pití.

Velký zásah do podoby karnevalů znamenal 19. století a jeho revoluční vlna, která přešla Evropou. Karnevaly se staly manifestem jednotlivých skupin obyvatel. Karneval se stal důležitou městskou událostí, která byla projevem nové identity nově vytvořené střední třídy obyvatel měst. Plesy už nebyly výsadou bohatých vrstev, ale otevřely se širšímu spektru populace a pouliční procesí podléhala nové organizaci. Jednotlivé čtvrti a skupiny lidí mezi sebou soutěžily o nejlepší představení, kostýmy, tance nebo hudbu. Přesto si karneval až dodnes na mnoha místech světa uchoval jeden z nejcharakterističtějších rysů – slouží jako prostředek k politické a společenské satíře. (MAULDIN: 2004, s. 4-5)

S objevováním nových světů a vytvářením evropských kolonií se začal karneval od 16. století šířit i za hranice Evropy. Katolické země jako Francie, Španělsko a Portugalsko se postaraly o to, aby své náboženství a jeho tradice v nových koloniích rozšířily. A tak už v 18. století se karneval slavil na jihu Spojených států, v Mexiku, Střední a Jižní Americe a v Karibiku. Na všech těchto místech prošel karneval vývojem – a to díky africkým otrokům a americkým indiánům.

4.1 Louisiana

Z Francie se oslavy na Mardi Gras dostaly také do Louisiany, kde dodnes najdeme jeho venkovskou i městskou podobu. A to přesně na Mardi Gras roku 1699, kdy se z Mexického zálivu po řece Mississippi plavili a 70 mil jižně od dnešního New Orleansu dostali první evropští osadníci. „Ani přes neznámé prostředí a neznámou floru subtropické divočiny nezapomněli objevitelé na svátek, který se slaví v jejich rodné zemi, na příkaz velitele expedice Pierre Le Moyne, Sieur d’Iberville, pojmenovali jejich tábor jako Pointe du Mardi Gras.“ (GILL: 1997, s. 27) D’Iberville pak s jeho devatenáctiletým bratrem Jean-Baptiste Le Moyne, Sieur de Bienville a ostatními členy výpravy oslavovali Mardi Gras maskovaným plesem a množstvím jídla a pití. Byli tak prvními, kdo přinesl Mardi Gras na půdu Luisiany. Bienville, který později v roce 1718 založil New Orleans, a jeho přátelé byli zřejmě také prvními, kdo slavil Mardi Gras v samotném New Orleansu, i když o tom podle Jamese Gilla nejsou žádné záznamy. (GILL: 1997, s. 28)

O prvních oslavách Mardi Gras skutečně neexistují žádné záznamy. Historici odhadují, že první karnevalový ples mohl být ve městě v roce 1743, kdy do New Orleansu přijel nový guvernér Louisiany - Marquis de Vaudreuil. Do ne příliš rozvinuté provincie, kde hlavní složkou obyvatel byli černošští a indiánští otroci, a pracovní síly a prostitutky z francouzských věznic, přivezl Vaudreuil eleganci a francouzskou vytríbenost a touhu po pravém francouzském hýření a zábavě. (SCHINDLER: 1997, s. 16) O karnevalu v New Orleansu v jeho počátcích píše i Alexandr Orloff ve své knize Carnival: „Když Španělé v roce 1766 převzali velení nad francouzskou kolonií, tradice karnevalu už byla zavedená. Rigidní Španělé se snažili zvyk zrušit, ale nebyli příliš úspěšní.“ (ORLOFF: 1981, s. 78)

New Orleans bylo už v té době místem plným násilí, těch nejhorších kriminálních činů a karnevalové bláznovství v ulicích tuto pověst jen potvrzovalo.

První doklady o karnevalu v New Orleansu jsou až z roku 1781. Ve zprávě pro Cabildo, španělskou koloniální správu, volá její autor po větší a přísnější rasové segregaci. Úředník si stěžuje, že se černoši v maskách vplížili na karnevalový ples a evidentně pokračují ve spolčeních s indiány a žádá, aby úřad zakázal nošení masek z peří. A tak se i stalo. Černoši už dál nemohli nosit masky, ani navštěvovat plesy. (GILL: 1997, s. 30) V roce 1792 byl v New Orleansu otevřený první veřejný sál určený hlavně plesům – La Salle Condé. Za dalších 50 let už bylo ve městě 8 podobných podniků. (SCHINDLER: 1997, s. 17)

New Orleans v té době začalo být významným kulturním centrem. Zprávy o karnevalu se šířily i po dalších koloniích. Přesto ale pořád město zůstávalo hlavně přístavem s ne příliš dobrou pověstí, kde zábava nikdy nevázne a kde alkoholu a lehkých žen není nikdy málo.

Až do roku 1803 bylo město převážně francouzské. Ačkoli po převzetí Louisiany Španěly se místní kultura, zastoupená hlavně v architektuře, mírně proměnila, město bylo stále centrem Kreolů a kreolské kultury. Počátkem 19. století ale čekala město zásadní změna – v roce 1803 prodal Napoleon Louisianu Spojeným státům a do New Orleansu přijížděli nadšení Američané ze severu.

Francouzsko-španělské katolické město se muselo vyrovnat s novými obyvateli – protestantskými Američany, kteří brzy začali ovlivňovat veškeré dění ve městě a rozdělili jeho do té doby ucelenou podobu na americkou a kreolskou část. A právě v té americké části o karnevalu nevěděli vůbec nic: „V americkém sektoru se lidé bavili jen málo a karneval se neslavil vůbec. První americký guvernér, William C. C. Claiborne psal státnímu sekretáři Jamesi Madisonovi, že největším znepokojením pro Kreoly bylo, že by jim Američané zarazili pořádání jejich bálů.“ (SCHINDLER: 1997, s. 17)

Kreolové nejdříve nechtěli Američany mezi sebe pustit. Francouzské obyvatelstvo nebylo připraveno na příchod nové kultury, na moderní Američany ze severu, kteří pro ně byli silnou konkurencí ve všech sférách života v New Orleansu. Američané přijížděli do přístavu na jihu hlavně s vidinou zbohatnutí na zatím ne tolik rozvinutém trhu. Nepřátelský postoj se tak odrazil nejen ve faktickém rozdělení města na dvě půlky, ale také v sociálním životě. Kreolové se odmítali s Američany dělit o svou kulturu, a hlavně o jejich výsadu - karneval.

„Jedinou slavností, kam měli bohatí severané přístup, byly tzv. Quadroon bály, které oprášily svou slávu po odchodu Španělů z města. Španělé, kteří měli jasno v otázkách rasy, je zakázali během svého velení. Tyto plesy představovaly krásné quadroons, dívky se světlou pletí, které byly méně než z jedné čtvrtiny černošské krve a které čelily dvojímu rasismu – stranili se jich bílí i černí. Na Quadroon bálech si pánové dobré pověsti, obvykle Kreolové, vybírali vzdělané milenky na dlouhotrvající vztahy, které byly jakýmsi doplňkem jejich nenaplněných manželství.“ (ORLOFF: 1981, s. 79)

Američané se nevzdali a jako protiváhu k francouzské snobské kreolské společnosti začali později organizovat své plesy a oslavy.

Karneval byl ale nejprve pro americké obyvatele a také návštěvníky New Orleansu exotickou záležitostí, kterou popisovali svým známým v dopisech nebo si své zážitky zaznamenávali v poznámkách. Odtud jsou také první ucelené zprávy o podobě karnevalu na začátku 19. století. Největším překvapením byly bály Kreolů, kde se tancovalo celé noci v rytmu francouzské a španělské hudby: „S tancem jsou jakoby srostlí a taneční kroky uvádějí do neuvěřitelných poloh. Od zábavy, která většinou začíná brzy večer a končí pozdě v noci, je neodradí ani krutá zima, ani nedýchatelné horko. Dokonce

chodí na plesy třeba i dvakrát třikrát za sebou a to bez nejmenší známky únavy," popsal v roce 1812 Major Stoddard. (SCHINDLER: 1997, s. 19) Kromě tance tady byla i hudba. New Orleans s patnácti tisíci obyvateli v té době mělo dva operní spolky (většina ostatních amerických měst neměla přitom ani jeden) a v období let 1810-19 se zde odehrálo okolo pěti set představení z více než stovky oper. Zapadá sem také prenatální období jazzu, kdy kreolský hudební skladatel Louis Moreau Gottschalk představil poprvé mezinárodnímu publiku jeho skladbu Bamboula dances. Kreolské melodie, které vycházely ze zábavy na neworleanském Congo Square – místě, kde se scházeli svobodní černoši ale i otroci a kde společným tancem a zpěvem udržovali africké tradice.

V polovině 19. století je neworleanská společnost kreolskou směsí, kterou tvoří potomci Francouzů, Španělů, černošských otroků a nově také Američané ze severu. Jejich kultury se vzájemně mísí: „Láska k hudbě, divadlu, tanci a maškaram rozkvetla ve zlatý věk kreolského karnevalu.“ (SCHINDLER: 1997, s. 19)

V roce 1823 město obnovilo Španěly zakázané plesy. O čtyři roky později přišlo povolení nosit masky, a v roce 1835 město prodloužilo plesovou sezónu včetně nošení maškar z obvyklého období od svátku Tří králů po Mardi Gras na období trvající od listopadu až do května. Opět začala éra v maskách, pro Mardi Gras tolik důležité součásti. Na jednom místě se najednou mohli objevit příslušníci různého společenského postavení, ale co pro tehdejší obyvatele hůř, také rasy.

V tomto období se konalo v New Orleansu také první pouliční procesí s nazdobenými kočáry a kapelami. Kdy přesně to bylo, v tom se historikové liší. Mohlo to být v roce 1838, jak píše Alexander Orloff ve své knize Carnival, ale zmínky existují i o procesí v roce 1827: „V roce 1827, nějakou dobu před otevřením divadla Ball-room, zorganizovala v New Orleansu skupinka mladých mužů, kteří právě dokončili svá studia v Paříži, první velké pouliční procesí maškar. Další procesí, krásnější a početnější se konalo v roce 1837 a ještě lepší bylo v roce 1839,“ cituje Tristan Lee Smart dobový článek z časopisu Historical Sketch Book and Guide to New Orleans and Environs. (SMART: 1999, s. 67) Vzápětí ale dodává, že tato zmínka je nejspíš jen legendou. Přesto ale první procesí pravděpodobně organizovali francouzsky mluvící obyvatelé New Orleans. Zpráva z časopisu Commercial Bulletin z 28. února 1838, kterou

autor také zmiňuje, pak odpovídá tomu, že první formální průvod na Mardi Gras byl v roce 1838: „Evropský zvyk oslav posledního dne karnevalu v pouličním procesí s maškarami byl včera představen, k velkému potěšení a zábavě našich obyvatel.“ (SMART: 1999, s. 69)

S těmito daty se ale naopak neshoduje autor knihy o historii karnevalu v Louisianě Brian J. Costello, který píše, že první procesí uspořádali mladíci navráťivší se ze studií v Paříži v roce 1825. Rok 1835 zase uvádí jako rok, kdy se poprvé dostala zmínka o oslavách Mardi Gras do místních novin. (COSTELLO: 2003, s. 6) Ať už bylo první procesí v New Orleansu kdykoli, stálo na počátku zlatého věku karnevalu. V dalších letech se procesí konala nepravidelně.

Vznik nové struktury obyvatel, tradiční rysy karnevalu a pověst města alias ráje na zemi pro veškeré formy veselí a zábavy – to vše připravilo pevnou půdu pro vznik karnevalu Mardi Gras v podobě, v jaké je známý v ulicích New Orleansu dodnes.

„Ve městě se konaly tisícovky plesů. Pouliční oslavy by se daly popsat jako jedna velká orgie opilectví a rvaček. Rasističtí venkované, většinou irští imigranti, se bavili tím, že pořádali hony na černochoy, sport nazývaný 'chyt' si svého černochoa'. (...) Dokonce prostitutky měly svůj průvod. Oblečené do vyzývavých kostýmů, zajižděly do lepších čtvrtí a ze svých kočárů na vyděšené obyvatele pokřikovaly neslušné nadávky. (...) Ulice zvaná Basin, kolébka jazzu, byla jizvou města. Maškarní plesy, které se tu odehrávaly, byly velmi divoké.“ (ORLOFF: 1981, s. 80)

Období 40. a 50. let 19. století bylo plné hádek, rozepří a nenávisti nejen mezi Kreoly a Američany, jejichž vliv ve městě stále sílil, imigrantské vlny především Irů a Němců, a také doba rasistických výpadů proti černochoům. Mardi Gras a karneval byl už tehdy ve výjimečném postavení. Pro Kreoly znamenal výsadu, jednu z mála, ve které hráli Kreolové hlavní roli. Výsadu, která formovala a udržovala jejich identitu. V plné míře tomu tak bylo do roku 1856. Mardi Gras toho roku bylo poslední, které patřilo výsadně Kreolům.

4.2 *Krewe of Comus*

Novodobá podoba oslav Mardi Gras začala rokem 1857. Novou tvář mu nedali Kreolové, jak by se dalo předpokládat, ale Američané. Karneval byl už několik let v ohrožení. Kriminalita, násilí a nevhodné chování sílilo s jeho oslavami a obyvatelé New Orleansu volali po jeho zákazu v této podobě. Skupinka Američanů okolo rodilého New Yorčana Johna Popeho, která se po večerech scházela v klubu, aby hovořila o obchodech, se rozhodla Mardi Gras zachránit, rozeslat pozvánky několika známým a spolu s nimi pak založit karnevalovou organizaci.

„Ze třinácti mužů, kteří přijali pozvání, pouze jeden měl francouzské jméno a navíc nebyl Kreol. Louis Lay byl jeden z pyšných Francouzů cizinců, se kterými se Kreolové nesnesli skoro stejně jako s Američany,“ píše James Gill. (GILL: 1997, s. 44) Šest mužů z této skupiny už předtím od roku 1831 pořádalo přehlídky v blízkém městečku Mobile. Tehdy to ale nebylo na Mardi Gras, nýbrž na Nový rok.

Vznikla tak „The Mistick Krewe of Comus“, tajná organizace pojmenovaná po hrdinovi díla Johna Miltona (bůh veselí), její název je navíc psán staroanglicky (crew-anglicky skupina, spolek). Američané tak utvořili podobu Mardi Gras, v jaké se v New Orleansu dochovala dodnes – karnevalové veselí pořádají a financují jednotlivé spolky. Jejich členství je většinou tajné. Spolky vznikly jako elitní uskupení vybraných lidí, které pořádají plesy jen pro své členy, naopak jejich procesí se pak může účastnit každý.

„Představy a organizace Mistick Krewe of Comus neúmyslně poznamenaly oslavy Mardi Gras v několika směrech, mimo jiné v tom, že každý klub založený za účelem nošení masek a pořádání procesí během Mardi Gras se od té doby jmenuje krewe.“ (SCHINDLER: 1997, s. 32)

Karnevalové veselí přerušila v letech 1861-63 občanská válka. V posledních dvou válečných letech už se opět slavilo. Velký návrat ale čekal Comus v roce 1866. Přehlídka se každým rokem zvětšovala, až dosáhla v roce 1872 pětadvaceti vozů s převážně antickou božskou tematikou.

4.3 *Krewe of Rex*

Ve stejný rok se městu poprvé představil i další tajný klub – Krewe of Rex. Inspiroval se návštěvou ruského velkovévody Alexeje Romanova, mladšího syna tehdejšího ruského cara Alexandra II. Skupina okolo obchodníka a vydavatele New Orleans Times Edwarda C. Hancocka, do té doby jednoho z hlavních postav Krewe of Comus, se rozhodla poctit velkovévodu uspořádáním královského procesí. „Jeho příjezd velmi fascinoval významné představitele města, kteří se sedm let po občanské válce chtěli ukázat před severským tiskem v dobrém světle a zároveň vyslat signál rozvoje a turismu, v té době ještě neznámého pojmu.“ (MAULDIN: 2004, s. 302)

Královské přepychové masky vypůjčili členové Krewe of Rex od divadelní společnosti, která měla právě na repertoáru Richarda III. A ústřední písní se stala píseň „If Ever I Cease to Love“ (Jestlipak někdy přestanu milovat), kterou zpívala herečka Lydia Thompson. Do ní se údajně velkovévoda zamiloval při návštěvě New Yorku, a tak obyvatelé New Orleansu zvolili právě tuto píseň za hlavní téma.

Ruskému carskému rodu prokázalo New Orleans ještě další poctu. Barvy erbu tohoto carského rodu ozdobily celé město. Zelená, zlatá a fialová jako symboly víry, síly a spravedlnosti zdobí město během Mardi Gras dodnes.

Krewe of Rex je zároveň králem karnevalu. Jeho ples a procesí je tou největší událostí během samotného Mardi Gras. Oproti ostatním spolkům je také mnohem liberálnější. Svého krále neschovává za masku a je poměrně otevřený veřejnosti. Stále ale jeho dveře zůstávají uzavřené pro černošské obyvatelstvo.

Ve stejný rok se poprvé objevil ještě další spolek – Knights of Momus. V roce 1878 přibyl Phunny Phorty Phellows a v roce 1882 Krewe of Proteus. Vytvořily se tak nejzákladnější kluby s aristokratickými pravidly, které ovlivnily podobu Mardi Gras.

„Největší atrakcí karnevalu je dnes přehlídka alegorických vozů a plesy pro členy spolků, jimiž jsou také organizovány. Členství v těchto spolcích anebo přístup na plesy není pro veřejnost. Krewes jsou soukromé kluby, jejichž členové jsou pečlivě chráněni a v žádném případě nejsou přijímáni za členy černoši, židé nebo lidé s nevyjasněnou minulostí.“ (ORLOFF: 1981, s. 81)

S koncem 19. století skončila i tzv. zlatá éra karnevalu. Vznikly ty největší spolky, podoba karnevalu a oslav během Mardi Gras se ustálila. Neworleanské Mardi Gras ale čekal v novém století další vývoj.

4.4 Černošský karneval

Černoši, kteří tvořili značnou část obyvatel města, a kteří byli většinou jako otroci přeměrováni na katolickou víru, se chtěli také stát součástí karnevalu. Protože nebylo možné být členem bílých elitních spolků, rozhodli se vytvořit si své. První takový – The Original Illinois Club – byl založen roku 1895 a to především k tomu, aby na svých každoročních plesech představil tzv. mladé debutantky, dívky představující se společností. Další – The Tramps, později přejmenovaný na The Zulu Social Aid and Pleasure Club, jak je známý dodnes, byl založen roku 1909 a první procesí s nazdobenými vozy představil o sedm let později (do té doby chodili členové přehlídky pěšky za doprovodu zpěváků, fléten, basy a bubnu).

„Zulu vznikl jako dvojité satira. Skupinka černochoů vymyslela parodii na kmen Zulu v jižní Africe a zároveň použila své africké kostýmy k zesměšnění a parodování klubu Rex a pomyslné královské rodiny bílého lidu. Jestliže měl Rex královské kostýmy a žezlo, král Zulu nosil sukni ušitou ze slámy a mával kostí z kytý.“ (MAULDIN: 2004, s. 315)

Členové Zulu přehlídky zdůrazňují parodii na sebe sama tím, že si své tváře barví na černo a bílou barvou obtahují ústa a oči. Ukazují tak sami na sobě předsudky vůči černochoům a to, jak si je jako divoké lidi z pralesa bílá většina původně představovala. Jeho první král William Story měl na sobě místo šatů otrhaný pytel a korunou mu byla plechovka od sádla. Místo žezla měl tehdy slupku od banánu. Dnešní členové Zulu se oblékají stejně do divošských kostýmů a přihlížejícím házejí kromě korálků a hraček také kokosové ořechy nabarvené do zlata. Ty jsou důležitou součástí parodie na sebe sama, protože opět odkazují na původní život černochoů v africké divočině. Od roku 1987 je členem Zulu také můj informátor Michael S. Kelley. K tomu stát se členem jej přiměla rodina a přátelé. I když nepochází přímo

z New Orleansu, jako dítě sem během karnevalové sezóny často jezdil. „Mardi Gras bylo vždycky období v roce, kdy se scházela celá rodina. Nejvíc mi z dětství v paměti utkvělo, že jsem vždycky viděl a potkal spoustu lidí, které jsem vůbec neznal a pak se dozvěděl, že jsou to mí příbuzní,“ popsal své vzpomínky Michael. Zároveň v rozhovoru poodkryl některá pravidla spolku Zulu. „Zulu klub je otevřený pouze mužům a to jakékoliv rasy nebo barvy. Většina členů ale tvoří černoši. Ženy smějí sice navštěvovat náš dům, ale není jim nabízeno členství. Trvá velmi dlouho, než se stanete členem spolku, protože na tzv. čekací listině najdete tisícovky jmen, zájemců o členství. Když už se nakonec stanete členem, v prvním roce je povinné účastnit se přehlídky. Potom už to záleží na vás, jestli pojedete nebo ne. Já osobně nejedím, je to totiž za prvé dost drahé, a za druhé mě osobně mnohem víc baví dívat se na průvod z ulice v přítomnosti mých přátel a rodiny.“

V roce 1949 se stal králem Zulu Louis Armstrong. I když spolek Zulu založili černoši v reakci na bělošské elitářské spolky, členem klubu může být na rozdíl od těchto „bílých“ spolků kdokoliv. Dnes je jeho členem také několik představitelů města bílé pleti.

Další podobou černošského karnevalu v New Orleans jsou tzv. Mardi Gras Indians – karnevaloví indiáni. **(Příloha č. 11)** Okolo roku 1883 se skupinka černošských dělníků poprvé přestrojila za indiány. Tato tradice má svůj původ na Congo Square, už zmiňovaném místě, kde se každou neděli scházeli černoši, tančili a zpívali v africkém rytmu. Indiáni měli na jihu s černochoy vždy dobré vztahy. Na jihu se ocitli v podobné situaci. Indiáni i černošští otroci neměli stejná práva jako bílí, často mezi nimi vznikala manželství a jejich kultury se začaly mísit.

Na čtyři měsíce se v zimě 1884-85 se v New Orleansu usídlila šou nazvaná The Buffalo Bill Wild West, která poprvé ukázala krásu indiánských kostýmů. Nikdo tehdy netušil, jak moc toto jediné představení ovlivní tvář města. „Dopad těchto představení na obyvatele černé pleti začal být velmi výrazný, nejen že šlo o pohled černošského kovboje, ale hlavně kvůli živému zobrazení jejich amerického osudu a podrobení indiánů pro komerční potřeby Anglosasů.“ (SCHINDLER: 1997, s. 136)

Historie Mardi Gras indiánů začíná v tomto období. Becate Batiste, Kreol afrického, francouzského a indiánského (Čoktawové) původu, inspirovaný

představením, založil Creole Wild West. Od té doby vzniklo v chudých černošských čtvrtích mnoho dalších spolků s názvy jako Yellow Pocahontas, Little Red, White and Blues, Wild Squaw-tou-las nebo Golden Star Hunters. Nově vzniklé indiánské kmeny mají přísná pravidla – v čele stojí stejně jako v pravém indiánském kmeni náčelník. Jejich účast v tomto spolku ale není tolik zoficiálněna, jako je tomu u tradičních bělošských spolků. Mardi Gras indiáni pořádají své průvody ve svých čtvrtích oblečení často do velmi nákladných kostýmů, které si každý Mardi Gras indián musí vyrobit sám.

„Indiánské Mardi Gras kmeny (nebo gangy) v New Orleansu fungují jako společensko-kulturní instituce vycházející z lokální komunity a jsou víc než sto let staré. Stejně jako blues, jazz a další příklady s hlubokými kořeny v Afro-americké kultuře, tak i existence ‘rudochů’ (jak jim místní lidé přezdívali) se datuje hluboko do období po rekonstrukci.“ (SALAAM: 1997, s. 12)

Neví se přesně, kdy se černoši v indiánských kostýmech v ulicích New Orleansu objevili poprvé. Historici jsou si ale jistí, že to bylo koncem 19. století, v období rasistického útlaku a teroru.

„Mardi Gras indiáni byl fenomén, který existoval v New Orleansu pouze na místech, kde bydlely ryze černošské anebo černošsko-imigrantské rodiny. Mardi Gras indiány byste nenašli na Canal ulici blíže centru, na St. Charles anebo na nábreží ve Francouzské čtvrti. Během osmdesátých let 19. století byly založeny ještě mnohé další dobročinné společnosti, obzvláště na sousedství založené společenské kluby pomoci a zábavy. Bylo to období, kdy se tyto kluby organizovaly uvnitř černošské společnosti ze dvou důvodů: kvůli sebeobraně (myšleno doslovně kvůli segregačnímu teroru a přeneseně myšleno kvůli vzájemné pomoci), a také kvůli prostoru pro oficiální sebe prezentaci a také neformální umělecké vyjádření – tady je například počátek mnoha profesionálních kapel, orchestrů a zájezdových hudebních a divadelních skupin.“ (SALAAM: 1997, s. 12-13)

Neoddělitelnou částí černošského karnevalu je pak spolek Baby Dolls. Založily jej okolo roku 1912 místní černošské prostitutky. V minisukních, saténových halenkách a čepcích zavázaných pod bradou na mašli během Mardi Gras tančily a hlasitě zpívaly v celém městě a navštívily každý bar. Henri Schindler cituje ve své knize jednu z nich: „Ženy tančily na barových stolech s dolarovými bankovkami v punčochách a někdy tančily i nahé. Lehávaly taky

na zemi a třepaly bříšky, zatímco je muži krmili sladkostmi. Nebylo to jako v centru ve vykřičené čtvrti, kde sice vydělávaly víc peněz ale zároveň i víc platily. V centru jste se museli chovat nóbl, což se některým dívkám nechtělo. Zato mimo centrum, v Uptown jste mohli dělat, co jste chtěli.“ (SCHINDLER: 1997, s. 141)

4.5 Moderní podoba Mardi Gras

Během 20. století vznikaly ještě další spolky. Několikrát se Mardi Gras nekonalo, většinou kvůli válečným létům. Oslavy byly zrušeny v letech 1918-19, 1942-45, v roce 1951 kvůli válce v Koreji a v roce 1979 zastavila Mardi Gras stávka policistů. Třicátá a čtyřicátá léta poznamenala ekonomická krize a později válka, přesto město uvítalo procesí nových a nových spolků – Krewe of Hermes, Knights of Babylon a také prvního výhradně ženského spolku – Krewe of Venus. Poválečná léta Mardi Gras přála. Publicitu zajistila evropská návštěva. V roce 1950 se plesů Rex a Comus zúčastnil vévoda a vévodkyně z Windsdoru. Přehlídky dostaly v padesátých letech novou podobu. Mezky, kteří původně táhli nazdobené vozy, vystřídaly traktory. A objevila se také první přehlídka pořádaná na předměstí New Orleansu, do čtvrti zvané Metairie ji umístil nově vzniklý spolek Zeus.

Šedesátá léta se nesla ve vlně hippie a boje černochoů za zrovnoprávnění, což se odrazilo ve vzrůstající popularitě Zulu přehlídky. Několik obyvatel New Orleansu se rozhodlo Mardi Gras více zatraktivnit, a tak v roce 1969 založili spolek Bacchus, který ve městě v do té doby největší přehlídce poprvé přivítal hollywoodské hvězdy, a který prodával vstupenky na svůj ples nejen svým členům, ale také dalším obyvatelům města i jeho návštěvníkům. Sedmdesátá léta jsou pak dobou rozkvětu turismu, Mardi Gras představilo 18 nových přehlídek, o stejný počet ale během desetiletí přišlo. Po 117 letech se změnila základní trasa karnevalového procesí, když město v roce 1973 zakázalo z bezpečnostních důvodů vjezd vozům do úzkých uliček historické Francouzské čtvrti. V osmdesátých letech turistů ještě přibývalo a každoročně přehlídkám během Mardi Gras přihlíželo okolo 600 000 lidí. (HARDY: 2007, s. 30-32) O oslavy v jižanském americkém městě se začala ve velkém zajímat média, sjížděly se sem štáby z Evropy, Japonska nebo

Latinské Ameriky. Devadesátá léta přinesla městu díky Mardi Gras další finanční zdroje. Každoroční příjem se blížil jedné miliardě. Město se také pokusilo přesvědčit spolky, aby své členství nabídly všem obyvatelům a vyzvalo je k ukončení elitářství a diskriminace. Zatímco Rex výzvu přijal, další tři nejtradičnější spolky Comus, Momus a Proteus odmítly a zrušily své přehlídky pro rok 1992.

Nové tisíciletí přineslo New Orleansu překročení miliardové hranice, která tvořila příjem z Mardi Gras. Organizátoři se rozhodli více se zaměřit na zlepšení Mardi Gras z hlediska podmínek pro turisty a pořádku. Mardi Gras v letech 2003-05 ovlivnilo deštivé počasí. Největší úder ale přišel v srpnu 2005, kdy se město následkem hurikánu Katrina ocitlo pod vodou. (HARDY: 2007, s. 34)

5 Mardi Gras v současnosti – výsledky terénního výzkumu

„Staré domy ve Francouzské čtvrti v New Orleansu byly celé nastrojené do karnevalových barev – fialové, zelené a zlaté. Bylo úterý večer, to úterý, které předchází Mardi Gras. Cynthus, bůh hudby a zpěvu, který je v čele tohoto prvního průvodu sezóny, se měl přiblížit každou chvílí. Žena, která se procházela uprostřed úzké ulice Bourbon, najednou zakřičela směrem k jiné ženě vyhlížející slavnost z balkónu ve druhém patře svého bytu: „Drahoušku, podívej se z okna, jestli už průvod přijíždí!“

„Vždyť není ještě ani v ulici Canal,“ odpověděla své známé žena na balkóně. „Dám ti vědět, až něco uvidím.“

„Jaký kostým budeš letos na Mardi Gras mít?“ zeptal se mezitím ženy na ulici kolemjdoucí muž.

„To nemůžu nikomu prozradit,“ zakřičela. „Až mě na Mardi Gras potkáš, určitě mě uvidíš, jen nebudeš vědět, že jsem to já.“ (TALLANT: 1948, str. 3)

Tak začíná svou knihu o Mardi Gras z roku 1948 spisovatel Robert Tallant. Zachytil jedinečnou atmosféru karnevalu v podobě před více než půl stoletím. Od té doby toho zůstalo mnoho stejného, ale mnoho se změnilo. Mardi Gras má dodnes několik základních symbolů, které tradici charakterizují a provázejí. Jsou to různé předměty, postavy nebo činnosti, jako jsou korálky, dechové kapely nebo King cake. Lidé je berou jako samozřejmost, ale každá taková charakteristika jako součást tradice karnevalu má svou funkci, kterou v menší či větší míře vykonává dodnes.¹ Tato scénka by se v současnosti

¹ Krewe – obecné pojmenování všech spolků v New Orleansu, které organizují oslavy v podobě plesů a přehlídek.

Throws – levné předměty, které házejí členové přehlídek ze svých vozů lidem v ulicích. Nejoblíbenějšími předměty jsou korálky, plastové kelímky a penízky (doubloons) vždy s logem konkrétních spolků. Členové přehlídek házejí tetry jako reakci na zvolání lidí „Throw me something, mister!“ („Hodte mi něco, pane!“).

Beads – korálky, nejčastější předměty, symbol Mardi Gras a New Orleansu. Podle některých zdrojů jsou součástí přehlídek už od konce 19. století, jiné píší, že tradice házení korálků vznikla ve dvacátých letech 20. století během přehlídek Rex. Do šedesátých let byly korálky skleněné a dovážely se z tehdejšího Československa. Dnešní levnější plastové se dováží hlavně z Hong Kongu, Taiwanu a Číny.

Flambeaux – světloňoš, který plamenem před vznikem veřejného osvětlení osvětloval večerní přehlídky. Světloňošem byl většinou černoch oblečený do bílého. Dnes jsou flambeaux součástí přehlídek jako atrakce. (Příloha č. 6)

King cake – tradiční koláč oválného tvaru, který se peče v celém období karnevalu. Zdobí se cukrem v barvách Mardi Gras (zelená, žlutá, fialová) a obsahuje vždy plastovou panenku. Tradice říká, že kdo najde panenku

například nemohla odehrát ve Francouzské čtvrti, kudy už průvody v současnosti nemají povolený vstup. Naopak všeobecné napětí, vzrušení, nazdobené ulice a domy a posedlost kostýmy – to všechno a mnoho dalšího je stále v New Orleansu k nalezení. **(Příloha č. 8)**

Mardi Gras je pro obyvatele New Orleansu v současnosti nejdůležitějším svátkem v roce. Pro místní má Mardi Gras větší význam než Vánoce, Velikonoce nebo tradiční americký Halloween. Všechny tyto svátky jsou součástí americké společnosti, a právě Mardi Gras je svátkem, který učinil New Orleans výjimečným městem. „Mardi Gras je největším symbolem New Orleans,“ řekl v rozhovoru můj stěžejní informátor, folklorista Nicholas Spitzer. Jako obyvatel New Orleansu a zároveň odborník zabývající se tradicí Mardi Gras se zamýšlí nad významem karnevalu v životě obyvatel New Orleansu: „Je to velmi silná tradice. Řekl bych, že společně s jazzovou hudbou jsou těmi nejsilnějšími symboly, které město má. Rozdíl mezi nimi je v tom, že jazz se dostal i mimo město společně s muzikanty, kteří se stěhovali na jiná místa. Navíc jazz získává pod různými vlivy nové podoby. Cestuje po světě, po festivalech, nahrávky se dostanou zkrátka všude. Ale je mnohem obtížnější přesunout někam Mardi Gras a ukázat neworleanský karneval jinde ve světě. Můžete jej přesunout maximálně z jihu na sever města, ale ne dál, protože Mardi Gras úzce souvisí s prostředím, ve kterém se odehrává. Když

ve své porci, musí obstarat příští koláč. V poslední době se v New Orleansu během karnevalové sezóny upeče okolo 750 000 takových koláčů.

Boeuf gras – postava býka nebo vola jako součást přehlídek je symbolem posledního masa, které mohou lidé jíst před začátkem půstu. Rex používali až do roku 1959 živé zvíře. Od roku 1959 je známá jeho papírová podoba.

Masky a kostýmy – členové přehlídek volí masky a kostýmy vždy v návaznosti na jejich aktuální téma. Přihlízející lidé nosí masky a kostýmy obvykle pouze na Tučné úterý. Masky a kostýmy zakrývají identitu, a stávají se symbolem rovnosti všech obyvatel města.

Marching bands – skupiny středoškolských studentů, kteří v uniformách pochodují jako součást přehlídky a vylepšují atmosféru dechovou hudbou. Na repertoáru jsou nejčastěji staré neworleanské jazzové písně jako When the Saints Go Marching In. Jsou doprovázeni mažoretkami. V osmdesátých letech vydala radnice návod k výběru hudby a navrhla následující:

„Komerční hudba – hudba z rodinných televizních seriálů, jako jsou Dallas, Vegas nebo Hawaii-Five-O. Další můžou být ze sportovních pořadů, jako jsou The N.F.L. Today nebo The Wide World of Sports. Třetím typem komerční hudby jsou motivy z filmů, například Rocky, Hvězdné války apod.

Pochody – Pochod Ameriky nebo národní hymna jsou příkladem vlasteneckých pochodů.

Tradiční hudba – nápěvy jako When the Saints Go Marching In a Basin Street Blues jsou příklady původní neworleanské hudby. Mimo jiné jsou doporučovány také skladby jako Rex on Parade apod.

Populární hudba – populární hudba jako rock, rhythm and blues a country jsou v poslední době stále častěji na repertoáru kapel. Doporučujeme, aby vedoucí kapel volili více pochodů a méně populárních písní.“ (Morial: 1981, s. 4)

použiju jiné srovnání – zajímalo by mě, co by se stalo, kdyby si obyvatelé New Orleansu museli vybrat mezi zachováním karnevalu a místního fotbalového týmu Saints. Myslím si, že Mardi Gras by zvítězilo, i přesto jak moc je v lidech zakořeněný americký fotbal. Mardi Gras podle mě je tím nejhlubším symbolem města.“

Když jsem poprvé do New Orleansu v lednu 2007 přijela, o Mardi Gras se mluvilo na každé schůzce zahraničních studentů. Všichni učitelé i američtí spolužáci nás upozorňovali na to, že se blíží Mardi Gras a že je dobře, že jsme přijeli na letní semestr, během kterého karneval probíhá. Na každé schůzce jsme také jako pohoštění dostávali tzv. King Cake, čili koláč se skořicovou náplní, cukrovou polevou, posypaný cukrem v barvách Mardi Gras – tedy žluté, fialové a zelené. King Cake je tradičním pečivem, které se v obchodech a pekárnách objevuje pouze v období karnevalu. Když se karnevalová sezóna blížila svému vrcholu, všichni spolužáci nás neustále zvali na různé přehlídky, o kterých jsme neměli tušení, co znamenají. Součástí příprav na Mardi Gras byly také návštěvy příslušných obchodů s maskami a kostýmy, protože ty ke karnevalu neodmyslitelně patří. Po návštěvě první takové přehlídky mimo samotné centrum města jsem pochopila, proč se okolo místního karnevalu tolik nadělá. Každá účast je totiž velkou rodinnou událostí. Celá rodina musí nejprve najít místo k zaparkování svého auta, což je vzhledem k velkému davu velký problém, a proto lidé přijíždějí i několik hodin (a dokonce i dní) před plánovanou přehlídkou. Většinou je jejich čekání provázáno grilováním a popíjením. Pokud jsou ochotni hlídat si své místo i několik dní, postaví si na travnatých plochách uprostřed ulice třeba stan. Navíc doba karnevalu spadá většinou na únor nebo březen, kdy i na americkém jihu klesají teploty k nule. Někdy se ulice přetvoří na provizorní obývací pokoj. V roce 2007 jsem byla svědkem jednoho průvodu, který vedl ulicí St. Charles, což je ulice v bohatší části města a průvody v ní jsou typické účastí celých rodin a tedy přátelskou rodinnou atmosférou. Některým rodinám tehdy nestačily skládací židle a stůl pro celodenní občerstvení, ale na ulici si přenesli celou sedací soupravu, ze které mohli pohodlně průvod sledovat. Časté jsou také speciální žebříky s připevněnou sedačkou, které zase zajišťují dobrý výhled, anebo větší podomácky vyrobené dřevěné tribuny.

Ačkoli je Mardi Gras označením jen pro poslední den karnevalu, v New Orleansu tento název platí pro celé období karnevalu a samotné úterý před Popeleční středou nazývají obyvatelé New Orleansu jako Mardi Gras Day. Plesová a přehlídková sezóna začíná vždy po 6. lednu. První ples se koná přímo na svátek Tří králů, přehlídky ale až přibližně o měsíc později. Oslavy jsou dvojího druhu – soukromé a veřejné. Privátní část karnevalu je účast na plesech elitních spolků, kam nemá běžná veřejnost přístup a které většinou tvoří tzv. FONOF (fine old New Orleans families – vážené staré neworleanské rodiny). Některé nověji založené spolky jako Bacchus, Orpheus, Endymion nebo Zulu) ale své brány veřejnosti otevřely, a tak si lidé na plesy některých spolků mohou vstupenky koupit.

Naopak veřejnou část karnevalu tvoří přehlídky, které zaplňují ulice města nejhustěji poslední dva týdny karnevalu. Ty největší a nejvypracovanější přehlídky jsou na rozvrhu posledních pět dní sezóny. **(Příloha č. 4)** Poté co byly přehlídky v sedmdesátých letech zakázány ve Francouzské čtvrti (French Quarter), většina z nich má svou trasu v nedalekých ulicích St. Charles a Canal, ale objevují se i v dalších čtvrtích mimo samotné centrum – Mid City nebo Metairie. V posledních letech je každoročně ve městě okolo 60-70 přehlídek a bálů se ve městě koná dvakrát tolik. Například v roce 2001 nabídl karneval 53 přehlídek, kterých se účastnilo 1061 vozů, 588 pochodujících kapel a více než 135 000 účastníků přehlídek. (HARDY: 2007, s. 16) Na rok 2010 bylo naplánováno po celém městě dokonce 72 přehlídek. Obojí je sponzorováno členy spolků, kteří každý rok investují do této tradiční zábavy i několik tisíc dolarů. Nakupují za ně především korálky, penízky, hračky a další drobnosti, které pak hází lidu z vozů.

Jeden z informátorů Will Webre, člen karnevalového spolku Thoth, popisuje, jak běžně tráví karnevalové období: „Během prvního týdne přehlídek jsem většinou doma a ničeho se neúčastním, ale jakmile se blíží druhý víkend, to se snažím být na co nejvíce průvodech. Začínám ve čtvrtek a končím v pondělí večer průvodem spolku Orpheus. Pak na samotný Mardi Gras den se obléknu do kostýmu a vydám se s rodinou do centra, do Francouzské čtvrti, kde se jen tak procházíme, popíjíme, potkáváme se se známými a užíváme si karnevalové atmosféry. Tento poslední den už je většinou velmi uvolněný, už nikdo nikam nespěchá a jen tak si všechno užívá.“

Během těchto nejnabitějších dvou týdnů probíhají na různých místech přehlídky různých spolků. Ne všichni obyvatelé New Orleansu nebo jeho návštěvníci chodí na všechny tyto přehlídky, většina lidí, se kterými jsem se seznámila, měli své oblíbené spolky, jejichž akcí se účastnili. Většinou jsou fanoušky spolků, jejichž členové patří do rodiny nebo jsou to jejich přátelé či kolegové z práce. Pokud je členem spolku někdo ze známých, o to více si přihlížející samotný průvod užívají. Vyhlížíjí totiž i několik hodin, než přijede vůz například číslo 22, ve kterém jede někdo z rodiny či přátel a netrpělivě čekají, co jim bude z vozu vhozeno. Někdy může jít jen o okamžik, protože i když vozy průběžně zastavují, nikdy nemají přihlížející jistotu, že zastaví právě u nich. V tomto případě pak křičí na vůz a snaží se, aby si jich jejich jezdec, tak se totiž říká členům spolků, kteří se účastní průvodu na vozech, všiml a nepropásl je. Tzv. jezdci si totiž tradičně vyhrazují ty nejlepší korále a hračky pro rodinné příslušníky a přátele. **(Příloha č. 4)** Každý průvod má svou přesnou trasu, která je každý rok stejná. Jejich mapy jsou k nalezení na internetových stránkách, otiskují je ale i místní noviny a také spousta dalších tematických tiskovin. Jeden průvod může trvat až tři, čtyři hodiny. Na jeho začátku jdou světloňosi, za nimi se střídají většinou mažoretky, které tančí za doprovodu dechových kapel ze stejné střední školy. Být členem kapely nebo taneční skupiny je pro studenty čest. **(Příloha č. 5)** Na Mardi Gras většinou nacvičují už od začátku školního roku. Mají stejné uniformy, které reprezentují školu. Je to představení velmi náročné, dívky za tance a většinou chlapci – s nástroji, ujdou během jednoho průvodu i několik kilometrů. Pokud je škola prestižní a má kvalitní hráče i tanečnice, účastní se navíc i vícero průvodů. Na konci průvodu už je znát únava mladých lidí, často je také chladno a dívky mají na sobě jen punčocháče a krátké sukýnky. Doprovází je i jejich učitelé, kteří jim průběžně podávají vodu a například hroznové víno na dočerpání energie.

Za studentskými skupinami mohou následovat vážení jezdci na koních, kteří rozházejí penízky s logem spolku, král a královna průvodu, a pak už přicházejí na řadu alegorické vozy tažené traktory. **(Příloha č. 4, 7)** Každý vůz je označen číslem, podle počtu vozů si pak návštěvník může udělat obrázek, jak je velký průvod a samotný spolek. Průvod není zcela plynulý, vozy se pohybují pomalu a vždy po několika stech metrech zastaví, aby si lidé celou akci více užili. Když se vůz zastaví, mají totiž možnost získat více korálů a

hraček. Některé přihlížející takový boj o levné plastové hračky přivádí do extáze. I když vědí, že druhý den většinu nasbíraného materiálu vyhodí, protože zkrátka není kde tyto hračky ukládat, i tak se nezastaví a za každou cenu se snaží získat co nejvíce. Když průvod po několika hodinách skončí, zůstane na ulicích obrovský nepořádek – jak odpadky od nápojů a jídla, tak právě rozbité tretky, které spadly na zem, a nikdo už si jich nevšiml. Často se také stane, že se korálky při vyhazování z vozů zachytí o stromy nebo elektrické vedení. Na různých místech města tak může běžný turista narazit na korálky třeba i v srpnu nebo prosinci. Hned po skončení průvodu tak nastupuje uklízecí četa, která se snaží dostat cestu co nejdříve do běžného stavu a tedy do provozu.

Will Webre je členem spolku Thoth, který byl založený v roce 1947. Dnes čtyřicetiletý Will je jeho členem deset let a s tímto spolkem se váží i jeho vzpomínky na dětství. „Pamatuju si, že jako dítě jsme pokaždé v neděli před samotným Mardi Gras dnem s celou rodinou jeli z Metairie do čtvrti Uptown, kde žili mí prarodiče, kteří bydleli jen ulici od místa, kudy projížděl průvod Thoth. Když jsem později zjistil, že jeho členy jsou někteří mí spolužáci z vysoké školy, přihlásil jsem se taky. Členství ve spolku mě ročně stojí 2000 dolarů a ostatní náklady spojené s jídlem, pitím, kostýmy a korály jsou asi 1200 dolarů.“ Dohromady tedy Will jako běžný člen spolku každý rok kvůli Mardi Gras utratí přibližně 3200 dolarů, což činí přibližně 60 000 korun. V případě Willa se jedná přibližně o jeho jeden měsíční plat. Na peníze se zde ale nehledí, být členem jakéhokoliv karnevalového spolku je totiž otázkou cti a prestiže, na členství někdy zájemci čekají i několik let. Obzvláště členství v některých spolcích je velmi žádané, především kvůli dobré pověsti a dobročinnému zaměření. Patří k němu i spolek Thoth. „Trasa průvodu našeho spolku míjí 14 institucí, které se zabývají péčí o postižené a nemocné. Dáváme jim tam příležitost vidět průvod, protože by se na trasy jiných přehlídek kvůli svému zdravotnímu stavu nedostali,“ říká Will Webre na adresu svého domovského spolku, který má momentálně 1200 členů a jeho průvod má 40 vozů.

Svou zkušenost se členstvím prozradil i již citovaný Michael S. Kelley, člen Zulu: „Členství v Zulu ročně přijde na 1500 dolarů. Další náklady se pak liší podle toho, kolik chce kdo utratit za korálky a další hračky. Základní balíček korálků s logem Zulu a s několika hračkami přijde na 475 dolarů. Většina ale

kupuje ještě víc, protože jedna velká taška korálků většinou na několikahodinový průvod městem nestačí. Hodně členů spolku si navíc vlastnoručně připravuje a zdobí kokosové ořechy, které jsou jedním z nejcennějších symbolů Zulu karnevalu.“

Spolky, které celé oslavy organizují, jsou většinou pojmenovány po postavách z řecké a římské mytologie, například Bacchus jako bůh vína nebo Orpheus – bůh hudby. Každý tento spolek zároveň každý rok vymýšlí téma své přehlídky, protože neexistuje žádné společné téma karnevalu. Většinou jde o historické nebo pohádkové náměty. Tvůrci se ale inspiroují i geografii, mytologií, legendami a literaturou a v poslední době jsou k vidění čím dál častěji témata z Hollywoodu. Existují i výhradně satirické přehlídky jako je Krewe du Vieux, která má každý rok téma nanejvýš aktuální a komentuje politickou situaci, ale i vše důležité, co se za uplynulý rok v New Orleansu přihodilo. V duchu zvoleného tématu se pak vyrábějí a malují alegorické vozy, vybírají kostýmy a také předměty, které se házejí přihlížejícím. Každá přehlídka samozřejmě zahrnuje také vůz s králem a královnou a jejich družinou. Mohou to být buď zahalení jezdci na koních, nebo děti v pohádkových šatech také házející publiku tretky. Vrchnost je vybírána buď mezi členy spolku, anebo je za krále a královnou zvolen někdo vážený zvnějšku. Často jsou to hollywoodské hvězdy nebo populární zpěváci, jako byl králem Zulu v roce 1949 Louis Armstrong. Spolky tak navenek zdůrazňují své postavení a prestiž a navzájem se předhánějí, kdo sežene lepší osobnost ať už z oblasti hudby nebo sportu.

Na samotný Mardi Gras den začínají oslavy brzy ráno. Celé město má ten den volno, lidé nejdou do práce, otevřeny zůstávají jen zábavní podniky, restaurace a občůdky pro turisty. Jako první – v osm hodin ráno – vychází Zulu. Po černošské přehlídce přichází na řadu neočekávanější – Rex. Na Mardi Gras den také vychází do ulic svých čtvrtí Mardi Gras indiáni. Poslední den karnevalu je typický šílenstvím po celém městě. Lidé se oblékají do neuvěřitelných kostýmů, nosí paruky, barví si tváře a jsou ověšeni korálky. Ulice jsou plné nejen rodilých Neworleančanů ale především turistů. Na Mardi Gras den také vrcholí druhá tvář karnevalu, která nemá nic společného s přehlídkami, ani výsadním členstvím v tajných organizacích. Tou druhou tvář oslav je Bourbon street. Ulice několik bloků vzdálená od French Quarter a

Canal street, samotného centra New Orleansu. Ulice plná neřesti, alkoholu, nahých těl a policistů. Ulice, která je během Mardi Gras symbolem New Orleansu jako města přezdívaného „Big Easy“ (velká pohoda). Činy, za které mohou být lidé v Americe obvykle zatčeni, jsou přehlíženy a policie zasahuje většinou pouze v případech, které hrozí násilím.

Nejcennější je během Mardi Gras v Bourbon street vlastnit dům s balkonem. Na balkonech jsou totiž lidé s korálky, kteří pokřikují na procházející turisty v ulici a vyzývají je, obzvláště ženy (ale funguje to i naopak), k odhalení řader. Odvážné ženy a muži pak za odměnu dostanou korálky nebo jiné předměty. Tuto nezávaznou hru samozřejmě podporuje velká spotřeba alkoholu. Poprvé se v ulicích New Orleansu podle vzpomínek místních objevila v šedesátých letech.

Od té doby se stala velmi populární a New Orleans se stalo během Mardi Gras vyhledávaným turistickým místem i z tohoto důvodu. Lidé přijíždějí nezávazně slavit do města, kde je nikdo nezná. Místní se snaží proti této špatné pověsti města bojovat alespoň na oficiálních stránkách Mardi Gras: „Tohle není Mardi Gras. Nemá to absolutně nic společného s těmi pravými oslavami Mardi Gras. Ale bohužel sex dělá zprávy. Takže každá kamera, která navštíví naše krásné město kvůli Mardi Gras se změřuje na dav v Bourbon Street a neposkytuje tak adekvátní obraz těch, kdo utratí tisíce dolarů a měsíce plánování té nejlepší šou na světě.“ (www.mardigrasneworleans.com)

Pro místní je ale většinou Bourbon street nezajímavým místem, které ani často nepovažují za součást jejich města a Mardi Gras zůstává hlavně svátkem, kdy se schází celá rodina. Podobně reagoval na dotaz obyvatel New Orleansu na webových stránkách www.mardigrasneworleans.com: „Mardi Gras je a vždycky bylo rodinnou událostí. V podstatě pokud máte dítě a chcete zažít piknik a zároveň sledovat tu nejlepší šou na světě, je to to nejlepší místo! Vy a vaše rodina si budete užívat kapel, poslouchat hudbu a chytat hračky, penízky a korálky stejně jako chytíte vzrušení ze vzduchu!“ (www.mardigrasneworleans.com)

Je pravda, že se z Mardi Gras stala zároveň velká turistická atrakce. Hotely jsou zaplněné a na karnevalové sezóně vydělávají i letecké společnosti – ceny letenek do a z New Orleansu se v tomto období i zdvojnásobují. I když jsem několikrát zaslechla, že existují takoví obyvatelé, kteří na období

karnevalu město raději opouští, protože nesnesou ten nápor turistů a nepořádek, nikdy jsem se s nikým takovým konkrétně nesetkala.

S nevhodným chováním během Mardi Gras nesouhlasí ani příznivci různých náboženství. Svůj odpor dávají najevo na několika místech Bourbon street transparenty s úryvky z evangelií. V samotném chaosu ulice jde o zoufalý pokus o nápravu opilých lidí a celé snažení těchto lidí působí spíš úsměvně.

„Mardi Gras spojuje lidi různé barvy pleti, černé i bílé, Francouze, Španěly, Italy, Němce, Iry, ale můžete se stát součástí té kultury jenom tím, že se zrovna ocitnete ve městě jako student. Karneval to město definuje a je součástí zdejšího prostředí a pro lidi funguje jako taková skupinová psychoterapie, která zahrnuje oslavy, kostýmy, rituály, hudbu, tanec, vyprávění příběhů, vtipy, všechny tyto lidské projevy jsou součástí karnevalu. Každý se v karnevalu může projevit sám za sebe – je-li muž, žena, homosexuál, černoch, karneval nabízí velkou svobodu projevu. V Americe, v naší společnosti neexistuje mnoho takových příležitostí, které by nabízely takovou šanci svobodně se na veřejnosti vyjádřit,“ okomentoval společenskou funkci karnevalu folklorista Nicholas Spitzer.

Mardi Gras má i své oficiální zakončení. Formální konec nastává, jakmile se setkají dva nejstarší spolky - král a královna Rex s králem a královnou Comus. Setkání obou dvorů („Meeting of the Courts“) probíhá na konci maškarních plesů obou spolků. S úderem půlnoci zároveň přijíždí do Bourbon street také skupina policistů, oznamující konec hýření a začátek období půstu. Mardi Gras skončilo.

5.1 Společenský význam MARDI GRAS

5.1.1 Elita

Oslavy Mardi Gras v New Orleansu jsou dodnes rozděleny do dvou rovin. Jedna z nich probíhá v rovině elitářské, jakoby ve městě – v bývalém otrokářském centru – stále převládala aristokratická nálada a pravidla. Účastní se jich jen vybraní členové klubů, jejichž členství je často tajné a tito členové se navzájem utvrzují v jejich výsadním postavení ve společnosti. Tento fakt potvrzuje mnoho jednotlivých rysů a symbolů karnevalu jako jsou plesy uzavřené zrakům veřejnosti, volba královské družiny a význam rolí všech zúčastněných.

„Dominance střední třídy během karnevalových oslav je něco, co si většina obyvatel New Orleansu nějakým způsobem uvědomuje (‘Pokud máte odlišný původ, řekněme jste černoš, pocházíte z Orientu, nebo jste Hispánec, máte jisté, že nebudete nikdy patřit do žádného spolku.’) a něco, čeho si komentátoři oslav všimli.“ (DE CARO, IRELAND: 2003, s. 29) Tato tradice členství ve spolcích jen utvrzuje rasistický postoj jižanské společnosti. Ačkoli se město snažilo několikrát najít cesty, jak zamezit diskriminaci založenou na rase, víře, barvě pleti, náboženství, původu a předků, pohlaví a sexuální orientace, věku a fyzickém stavu, nesetkalo se s velkým nadšením. Mezi oběma stranami (členy klubů a ostatními) tak stále panují skryté, ale napjaté vztahy. Před několika lety se měla stát královnou jednoho z tradičních spolků dívka, která měla černošského přítele. Vzápětí se jejich vztah ukázal být velkým problémem.

„Členství v exklusivních mužských společenských klubech zahrnuje několik funkcí, včetně symbolu prestiže. Z historického hlediska bylo členství poskytováno výhradně mužům s evropským původem, ačkoli i tato podmínka ustupuje v posledních letech do pozadí. Tradice těchto klubů v USA se rozvinula z Británie, kde její kořeny spadají do 17. století, kdy se skupinky mužů většinou stejných politických, literárních a uměleckých názorů začaly pravidelně scházet v kavárnách, cukrárnách a hospodách.“ (SMART: 1999, s. 58) Z této tradice se rozvinuly také kluby v New Orleansu, jejichž hlavní náplní bylo organizovat zábavu během Mardi Gras a ukázat městu, kdo je jeho elitou.

Stejně ale jako uvádí tato citace, diskriminace a omezení pro přijímání nových členů v poslední době ustupuje. O to, že neexistují žádné hranice, mě ujistil i Will Webre. „V našem spolku Thoth nejsou žádné speciální podmínky pro přijímání nových členů. Členem se může stát kdokoli. Jediným problémem je, že obvykle je seznam žadatelů velmi dlouhý,“ řekl Will Webre. Také u původně výhradně černošského spolku Zulu sice smazali podmínku rasové příslušnosti a členem se tedy může stát i běloch, členství se stále odpírá ženám, jak potvrdil Michael S. Kelley. Z vlastní zkušenosti a pozorování ale vím, že Zulu i nadále zůstává černošskou organizací a z řad bělochů se převážně kvůli tradici do Zulu lidé nehrnou.

Symboliku tohoto procesu popisují autoři studie „Worldview, Social Tension, and Carnival“, Frank de Caro a Tom Ireland ve sborníku Mardi Gras, Gumbo and Zydeco. Upozorňují na to, že dva nejzákladnější prvky karnevalu – přehlídky a bály jsou velmi úzce spojeny s pohádkovou symbolikou. Objevují se tu králové a královny, jejich poddaní, královské vozy, odkud panovníci zdraví svůj lid, a odkud jejich sluhové lidu házejí drobnosti jako projev dobré vůle.

„Jsou zde nádherně oblečení aristokraté, kteří jsou vyvýšení nad davem, jedou skrz něj buď na koních, nebo na vybraných, drahých vozidlech a házejí kousky jejich bohatství řvoucímu davu. Nejenže rozhazují své bohatství, ale také zaručují masám – s noblesní laskavostí – podívanou k pobavení, takže vlastně provozují určitou formu veřejného divadla v rámci velkého veřejného dramatu, které zahrnuje také další skupiny herců.“ (DE CARO, IRELAND: 2003, s. 30)

Touto další skupinou jsou lidé postavení na společenském žebříčku mnohem níže. Jsou to všichni přihlížejíci, kteří žadoní a křičí, jen aby urvali alespoň několik kousků z nadílky. Tradiční pokřik „Hey, throw me something, mister!“ (Hod' mi něco, pane!) jim má zaručit snazší cestu k malým pokladům. Zároveň tento pokřik navazuje na středověkou tradici žebrání během karnevalu a intonace a způsob, jakým pokřik vyslovují, je také důkazem příslušnosti k nižší třídě, píše de Caro a Ireland. Během Mardi Gras bylo vždy tradicí, že bohatí ze svých vozů rozdávali chudým jídlo. Dalším symbolem zdůraznění a oddělení elity od davu, ale také oddělení ras jsou masky a také další součásti přehlídek.

„Masky, skrz které jezdci shlíží na dav, jsou obecně považovány jako znak arogance. A během nočních přehlídek jsou dalším důkazem sociální nerovnosti světloňů. Flambeaux jsou tradiční velké a těžké pochodně, používané dnes jen nejexklusivnějšími spolky. Nosí je černoši z nižší třídy, kteří tímto přijímají roli sloužící třídy, roli, kterou v New Orleansu obecně samozřejmě zastávají černoši.“ (DE CARO, IRELAND: 2003, s. 31) Pro ně ale neznamena být flambeaux něco podřadného. Naopak pro většinu světloňů je to otázka rodinné tradice, kdy se tato role dědí z generace na generaci a účast na přehlídkách je pro ně pocta. „Dělal jsem to od svých 12 let a světloňství jsem zdědil po svém otci a otci svého otce a jeho otce. Jsem už čtvrtá generace. Nošení pochodně je tradice, kterou si člověk užívá mnoho let,“ vzpomínal světloň Clarence Holmes. (MAULDIN: 2004, s. 304) **(Příloha č. 6)**

Výše popsaná pozorování a závěry mohu potvrdit i z vlastní zkušenosti. Ve městě je během karnevalu obyvatelstvo rozděleno do dvou skupin. V jedné jsou ti, kteří se karnevalu přímo účastní a jsou tou karnevalovou aristokracií a v druhé obyčejný dav na ulici, který přihlíží a domáhá se darů. Atmosféra je o to půvabnější, že většina z jezdců je stále zahalená do masek, které dávají na důležitosti a vznešenosti všech, kteří se projíždí na hezky zdobených vozech.

Mardi Gras je bez nadsázky v New Orleansu nejdůležitější událostí každého roku. Život se tu dělí na dobu karnevalu a na dobu příprav na další karneval. Mardi Gras má tak velký význam. Výše popsaná symbolika je na jedné straně pro obyvatele hrou, na druhé straně jsou ale její pravidla a součásti brány velmi seriózně a ovlivňují skutečný život města.

„Stále je tu městská elita se starou rodinnou linií, stále je to významná záležitost spojená se společenským postavením. Podle našich informátorů je tato elita stále velmi konzervativní a uzavřená vůči určitým etnickým skupinám a vlastně k nově příchozím obecně,“ píše de Caro a Ireland. (DE CARO, IRELAND: 2003, s. 33-34)

Když jsem na toto téma diskutovala s folkloristou Nicholasem Spitzerem, jedna z mých otázek byla, jestli vysledoval jakoukoliv proměnu karnevalu v New Orleansu za posledních několik desítek let. „Víte, jak řekl jeden můj student – elity už nejsou tím, čím bývaly – a podle mě má pravdu. Rex a jiné elitní staré spolky sice stále pořádají dokonalé přehlídky s nádhernými vozy,

dokonce existuje designová škola, která se výzdobou vozů zabývá, ale na druhou stranu už lidé neberou Rex tak vážně. Už to není Rex všemohoucí, jako to bylo dřív. Je sice pravda, že je to pořád Rex, kdo je každý rok na titulní stránce novin jako ta nejváženější organizace, je pravda, že stále je u nich tradice, že králem je starší vážený pán a jeho královnou je mladá hezká dívka, je pravda, že některé z těchto starodávných tradic, forem a stylů stále přetrvávají, ale zároveň se ty ostatní velmi proměňují. Jako například účel a poslání spolku. V období po hurikánu Katrina například Rex přišel s tím, že začal vybírat peníze pro různé organizace – tato činnost zastávala tradiční zlatou barvu Mardi Gras. Zelená znamenala, že se Rex začal zajímat a podporovat programy na záchranu životního prostředí a fialová se stala symbolem pomoci malým lokálním obchodníkům. Takže Rex, který sice měl vždy slogan pro bono publico, tedy pro veřejné dobro nebo blaho, ale zároveň se netajil tím, že to dobro v jejich případě znamená zajišťovat zábavu během karnevalu, se najednou obrátil k pravému významu tohoto sloganu a začal dělat prospěšné věci.“ Také nejelitnější spolek se tedy více obrátil k obyčejným lidem a nedívá se na ně shora, ale bere je jako rovnocenné partnery.

5.1.2 Karneval pro spodinu

Jako má karneval své místo pro vrchnost, nesmí chybět ani oslavy spodiny. Už od středověku se tyto oslavy v pozměněných podobách konaly v ulicích měst, předměstí i na venkově. Stejně je tomu dodnes v New Orleansu. V ulicích centra města se každý rok schází až milion lidí. Kromě toho, že sledují přehlídky, užívají si volné zábavy v historické Francouzské čtvrti, která se v čele s Bourbon street stává na několik dní čtvrtí neřesti.

„Francouzská čtvrť je babylonskou podstatou New Orleansu, erotické hýření během velkého dne, kde se procházejí polonazí, skoro nazí nebo úplně nazí lidé, s pomalovanými těly. V poslední době pořvávají muži z balkónů na ženy: ‘Ukaž nám prsa!’ Ty, které je poslechnou, dostanou za odměnu spoustu korálků.“ (MAULDIN: 2004, s. 309)

Ve Francouzské čtvrti se promenádují lidé v maskách, ať už místní, tak i turisté z celého světa. Jeden jediný den v roce je pro ně svátkem volnosti,

nevázané zábavy, možnosti dělat si legraci ze sebe samotných i z ostatních a převlečení do kostýmů a masek tak zakrývají své společenské postavení.

Veselí v Bourbon street je, jak jsme již zmínili výše, velmi neformální. Na každém kroku jsou vidět polonahá těla, opilí lidé všeho věku, policisté zatýkající opilce. Tato ulice stále udržuje pověst New Orleansu jako města hříchu. Součástí této zábavy jsou také přehlídky gayů.

5.2 *Mardi Gras na venkově*

Jako se karneval na venkově a ve městě lišil ve středověké Evropě, stejně tak se i liší v dnešní Louisianě. Jak jsme zmínili výše, novodobou podobu Mardi Gras v New Orleansu utvořili Američané. Odporovali jeho základní rysy a jeho oslavy zformalizovali. Na louisianském venkově ale Mardi Gras slaví obyvatelstvo tak, jak by si jej pamatovali jeho předci z Evropy. Chceme-li popsat venkovské obyvatelstvo, narazíme na dva pojmy – Kreoly a Cajuny. Oba dva pojmy se často zaměňují. Kreolové je termín používaný původně v Louisianě pro obyvatele s francouzským, španělským původem, nebo původem v jiné evropské zemi, kteří se už ale narodili v nových koloniích. (GAUDET: 2003, s. 150) Pojmu Kreolové jsme vzhledem k důležitosti k tomuto tématu věnovali samostatnou kapitolu. Naopak jako Cajunové jsou popisovaní francouzsko-američtí běloši, jejichž původ, kultura a zvyky pocházejí od kanadských Akaďanů, tedy lidí s francouzským původem, kteří se do Louisiany dostali v druhé polovině 18. století. Usadili se většinou na venkově. (WARE: 2003, s. 35)

„Když Cajunové přijeli, francouzští Kreolové se oproti nim v New Orleansu považovali za elitu. Snažili se být bohatí, vzdělaní, měšťtí a rádi vlastnili otroky. Naopak Akaďané byli chudí, často bez formálního vzdělání a zvyklí na venkovský život. Proto se kreolská kultura usadila v New Orleansu a blízkém okolí a Cajunové se usadili a svou kulturu rozvíjeli hlavně v jihozápadní Louisianě.“ (GAUDET: 2003, s. 150)

I když je tedy většina Kreolů usazená ve městech, žijí také v jeho venkovském okolí. V souvislosti s venkovskou podobou Mardi Gras se tedy hovoří o obou těchto skupinách.

Protože má podstatná část jejich identity svůj původ ve Francii, jsou tyto dvě kultury v mnohém podobné. Jak píše americká antropoložka Marcia Gaudet, jejich kultury se potkávají například v tradiční kuchyni – pro obě skupiny je tradiční polévka gumbo, ale také mnohé další: „Kreolské menu na jednom banketu v New Orleansu roku 1898 zahrnovalo gumbo filé, crawfish bisque, courtbouillon, jambalayu, pekanové pralinky a kávu brulot. Všechny položky kromě kávy brulot, můžeme zároveň považovat za cajunské.“ (GAUDET: 2003, s. 151)

S tradičním jídlem je velmi úzce spojena i oslava Mardi Gras na venkově. Nenajdeme zde maskovaná procesí s nazdobenými vozy, ani honosné bály. Středem všeho dění je tzv. courir de Mardi Gras, neboli výroční hon na Mardi Gras. Skupina mužů v maškarách, vedená nemaskovaným kapitánem, se na koních nebo nákladních autech přemísťuje od domu k domu a v rolích zlodějů a žebráků žadoní po venkovanech o příspěvek ve formě kuřete, rýže, zeleniny, koření nebo peněz. Ze společné kořisti pak ženy vaří ve společném velkém hrnci gumbo pro všechny zúčastněné.

Naposledy před začátkem půstu se tak celá komunita dělí o společné zásoby. „Ve venkovské cajun kultuře, stejně jako ve venkovské společnosti, od které je tato tradice odvozená, vycházejí její kořeny z velmi jednoduché potřeby: společné jídlo na Mardi Gras předchází půstu, který kromě toho, že má věřícím pomoci v přípravách a očištění těla i duše na blížící se Velikonoce, se také shoduje s obdobím, kdy obvykle v hospodářstvích docházejí na zimu uložené zásoby.“ (CLELAND: 1999, s. 12)

Kapitán, který se honu přímo neúčastní, pozoruje svou skupinku z povzdálí a kontroluje, aby často opilí muži nebyli příliš agresivní.

Největší událostí je, pokud pán nebo paní domu nabídnou výpravě živé kuře. Majitel kuře vyhodí do vzduchu a následuje hon na kuře. Všichni muži se na kuře vrhnou a uhánějí jej tak dlouho, dokud jej nechytí a zabijí. Za odměnu pak muži od domu k domu tancují a předvádějí se. (SPITZER: 1986, s. 417-418)

Nezbytnou součástí je i hudba a zpěv, který karnevalové řádění doprovází. Cajunové zpívají tradiční písně, které jak píše folklorista Nicholas Spitzer, připomínají především kvůli mollové tónině středověkou francouzskou lidovou hudbu. Text je dodnes ve francouzštině a jeho obsah je přímo spojen

s tradicemi během Mardi Gras. Takovou nejznámější písní je „**La Danse De Mardi Gras**“.

Les Mardi Gras vient de tout partou
Tout à l'entour, l'entour du moyeu.
Ça passent une fois par an
Demander la charité
Quand même si c'est un patate.
Un patate it des gratons.
Les Mardi Gras sont dessus un grand voyage
Tout à l'entour, l'entour du moyeu.
Ça passent une fois par an demander la charité
Quand même si c'est une poule maigre
Et trois oi quatre mais.
Capitaine, capitaine, voyage ton flag.
Alfons chez l'autre voisin
Demander la charité.
Vous autres venez nous joindre.
Vous autres venez nous joindre.
Ouais, au gombo ca soir. (SPITZER: 1986, s. 418-419)

„**The Mardi Gras Dance**“

The Mardi Gras riders come from everywhere
All around, around the hub.
They pass once a year
To ask for charity
Even if it's potato.
A potato and some cracklins.
The Mardi Gras riders are on a long voyage
All around, around the hub.
They pass once a year
To ask for charity
Even if it's a skinny chicken
And three or four corn cobs.
Captain, captain, wave your flag.

Let's go to the other neighbor's place
To ask for charity.
You all come meet us.
You all come meet us.
Yes, at the gumbo tonight.²

Kreolské písně jsou oproti cajunským ovlivněné více afro-karibskými rytmy a do zpěvu zahrnují i publikum. I když se oslavy Mardi Gras oběma skupinami v detailech liší, obecně jsou si velmi podobná. Jsou také symbolem identity obou těchto populací, ačkoli v posledních letech se venkovský karneval více pojí s Cajuny: „Tyto návštěvy maškar jsou v tomto regionu tradiční pro Cajuny i Kreoly, ale veřejností jsou teď vnímány spíše jako projev kultury Cajunů. Cajunové skutečně poukazují na oslavy Mardi Gras jako na něco unikátního a charakteristického pro jejich kulturu. Pro mnohé z nich se stalo venkovské Mardi Gras symbolem jejich kulturní identity a hrdosti.“ (WARE: 2003, s. 20)

Mardi Gras je znakem identity také pro Kreoly. Poté co Kreolové prošli asimilací buď s bělošským anebo černošským obyvatelstvem, přijali angličtinu za první jazyk, přežilo Mardi Gras jako jeden z mála prvků jejich původní kultury.

² Tanec Mardi Gras (volný překlad autorky)

Mardi Gras koledníci přijíždějí odevšad
Z celého, z celého okolí.
Přijíždějí jednou za rok
Požádat vás o příspěvek
Třeba jen o bramboru.
O bramboru nebo nějaké vepřové
Mardi Gras koledníci mají před sebou dlouhou cestu
Kolem celého, kolem celého okolí.
Přijíždějí jednou za rok
Požádat vás o příspěvek
Třeba jen o vyhublé kuře
A tři nebo čtyři kukuřice.
Kapitáne, kapitáne, zamávej vlajkou.
Pojďme za dalším sousedem
Požádat o příspěvek.
Všichni se sejdeme.
Všichni se sejdeme.
Dnes večer u hrnce plného gumba.

Zajímavé je srovnání venkovského karnevalu s jeho městskou podobou. Liší a shodují se ve znacích, jako jsou kostýmy, hudba, jídlo, ale také v obecnější rovině sociální komunikace. Pravidla a sociální pozice jednotlivých aktérů v městské i rurální podobě Mardi Gras vysvětlují mnohé jeho funkce.

V obou případech zde existují dvě hlavní skupiny zúčastněných. V případě městských oslav jsou to aktéři oslav - členové karnevalových spolků na jedné straně, kteří zahalení do masek a kostýmů na vozech baví druhou skupinu - přihlížející návštěvníky. Obě skupiny plní své role, funguje zde vztah aktivní nadřazené společnosti (aristokraticky se chovajících členů spolků) k negativně přihlížejícím běžným obyvatelům města. Srovnáme-li tuto hru s venkovským Mardi Gras, zjistíme, že na venkově jsou naopak do oslav zapojeni všichni. Každý člen komunity má v oslavách svou konkrétní úlohu – buď je jako jezdec členem honu, nebo se jako žena podílí na výrobě společného jídla, anebo jako majitel hospodářství ke společné hostině přispívá svou úrodou. Společně navzájem venkované tančí, sbírají jídlo a společně vaří gumbo k večeři.

Toto rozdělení rolí a jeho rozdíly ve městě a na venkově souvisí se sociálním postavením všech zúčastněných. Během Mardi Gras v New Orleansu byly a stále jsou masky a kostýmy důležitým symbolem sociálního postavení zúčastněných. Členové tradičních spolků jako Rex nebo Comus se každý rok chlubí velmi drahými a nádhernými kostýmy, které mají reprezentovat jejich postavení a bohatství. Na druhé straně venkovské kostýmy, které si lidé šijí sami, jsou mnohem chudší, všechny jsou vesměs podobné, a tak sociální nerovnost není tolik vidět. Na venkově tak přetrvává původní význam zakrývání tváří do masek – nikdo neví, k jaké sociální vrstvě nebo národnosti lidé patří.

Základní shodný prvek obou karnevalů je jeho původ. Ačkoli louisianský karneval přišel ze středověké Francie, prošel mnoha změnami pod vlivem mnoha nových kultur a národností. V úvodu knihy *Blues for New Orleans* se píše: „Celý ten vzestup karnevalu, vychází z historicky dvou různých, i když protínajících se oslav: jedna vycházející z evropské tradice plné kostýmů a vozů odvozená ještě ze středověkých turnajů a renesančních masek, a druhá se vynořila ze svátků otroků a pokračuje v tažení soutěživého ducha a elegance zámořského černého světa.“ (ABRAHAM: 2007, s. 21.)

Přestože se obě formy Mardi Gras vyvíjely samostatně, vyznačují se podobnými rysy jako je používání zeleno-zlato-fialové Mardi Gras vlajky anebo hudbou – jazzové písně v New Orleansu jsou pro Mardi Gras stejně důležité jako tradiční zydeco na venkově.

Jedním z nejznatelnějších shodných rysů je pak všudypřítomná satira. Mardi Gras je poslední den karnevalu, a tak se lidé baví bez omezení na účet kohokoli a čehokoli. Poslední den před dlouhým obdobím příprav na nejdůležitější křesťanský svátek je proto sám o sobě důvodem k nezávazným oslavám, veselí, hudbě a tanci a k velkému množství jídla a pití.

Členové procesí si dělají legraci z běžného života v New Orleansu, dokonce i z tak tragické události jakou byl hurikán Katrina, jak později ukážeme. Černošské obyvatelstvo zase nastavuje tvář samo před sebou – převléká se do divošských kostýmů a své tmavé tváře si barví načerno. Všichni ostatní včetně venkovanů vymýšlejí nové a nové vtipy a hesla, která zesměšňují lokální i vrcholové politiky, sousedy, podnikatele, své ženy a ostatně i sebe samotné.

5.3 *Mardi Gras 2006*

V srpnu 2005 zasáhl New Orleans hurikán Katrina. Protržení hrází a voda následně zničila téměř celé město. Jednou z prvních otázek bylo, co se stane s Mardi Gras? Fenomén, který každý rok do města přitáhne až milion turistů, byl v zimě 2006 v ohrožení. Nejprve se ozývaly hlasy, že by se Mardi Gras mělo zrušit, protože je ve městě dost jiné práce a není finančních prostředků nazbyt. „Teď na to není ten pravý čas. Peníze, které bych utratil za cetky, raději tentokrát použiju pro mě a mou rodinu. Taková je prostě moje situace,“ řekl The New York Times dvaadvacetiletý Carl Henry, člen váženého černošského spolku Zulu. (Mardi Gras set for city stripped of all but pride, The New York Times, 17. 2. 2006, s. 1)

Vzápětí ale převážila vlna lokálního nadšení a už v říjnu se vědělo, že Mardi Gras bude. Mardi Gras se v minulosti nekonalo 13 krát, většinou to bylo kvůli válkám. New Orleans je synonymem pro Mardi Gras, je to velmi silná tradice, která by naopak přeživším po ničivém hurikánu pomohla vrátit se do běžného života a alespoň na několik dní ve městě potlačit depresi. Tyto argumenty potvrdily i mnohé reakce obyvatel New Orleansu v místním tisku.

„Poté, co jsem přišla o dům i o komunitu ve čtvrti St. Bernard, moje rodina se snaží znovu začít naše životy. Moje děti chodí do školy, ale není to ta stejná škola. Můj syn hraje fotbal, ale není to to stejné hřiště. Chodím každý den do práce, ale není to ta stejná kancelář. Takže jsem se cítila opravdu dobře, když můžeme dělat alespoň něco, co bylo i před hurikánem stejné – účastnit se karnevalu v ulici St. Charles,“ napsala obyvatelka New Orleansu Lauren Faust. (Times Picayune, New Orleans, 27. 2. 2006, s. 4) Důležitým argumentem byl i turismus a příjmy do městské pokladny. Každý rok je totiž během Mardi Gras město nejvytíženější. Pro pořádání karnevalu jen několik měsíců po katastrofě byli hlavně místní podnikatelé. „Hlavní obchod v New Orleansu je turismus a New Orleans se musí vrátit zpátky do obchodu. Hodně se mluví o tom, aby se lidé vrátili do města, ale bez turismu nebudou žádná pracovní místa, kvůli kterým by se chtěli vrátit,“ prohlásil majitel obchodu s oblečením David Rubenstein. (All Set to Go, but Officials Want Help, Gary Rivlin, The New York Times, 12. 2. 2006, s. 25)

Město nakonec naplánovalo Mardi Gras na osm dní místo obvyklých dvanácti. Z 34 spolků, které pořádají průvody a plesy jich bylo nakonec připravených na karneval 28. Spolky musely opravit vodou poničené vozy nezbytné pro průvody, hotely v celém městě se snažily zprovoznit co nejvíce pokojů, aby mohlo město přijmout statisíce turistů a radnice sháněla peníze například na platy policistů, kterých je každý rok v ulicích New Orleansu během karnevalu okolo 1500. V době Mardi Gras bylo město ještě v troskách, fungovaly jen tři ze sedmi nemocnic, ze 117 škol jich bylo otevřených jen 19, polovina všech semaforů byla stále mimo provoz.

Velkou změnou bylo také složení obyvatelstva. Kvůli nucené evakuaci a přestěhování velkého počtu lidí byla ve městě poprvé za dlouhou dobu většina obyvatelstva bílé pleti. Před hurikánem Katrina tvořili téměř půlmilionové město z 67,25 procent Afroameričané. Většina z nich bydlí v níže položených čtvrtích města, kterým se velká voda nevyhnula. Bohatá čtvrť „Uptown“ je tradičně tvořená „bílým“ obyvatelstvem a žádné větší škody ji nepostihly. V době konání Mardi Gras 2006 se do města stále nevrátila polovina obyvatel, většinu z nich tvořili právě Afroameričané, kteří se neměli kam vrátit, protože jejich domy byly zničené a pojišťovny ještě nevyplácely pojistky, aby mohli lidé začít s opravami. Takto atmosféru karnevalu v New York Times popsal Adam Nossiter: „Na trase

průvodu v ulici St. Charles letos hodně chybí černoši. Sice tam bylo pár černošských rodin během Krewe of Muses ve čtvrtek večer, ale kde byly všechny ty děti s matkami, které běhávaly tam a zpět ke svým skoro rozbořeným domkům kousek od Mississippi? Dav se hodně zmenšil, hlučný byl jen místy. Byl hlavně bílý a tvořen hlavně místními. Nic neukázalo krutost demografické proměny po Katrině, tak jako toto. Kamarádka mi po nedělním průvodu řekla, že jí to připomnělo Mardi Gras jejího dětství před 40 lety: menší, více jednotné a většina lidí tvořena starousedlíky. Většinu ve městě tehdy tvořili bílí.“ (Evidence od City's Cruel Transformation, Adam Nossiter, The New York Times, 25. 2. 2006, s. 8)

Mardi Gras se nakonec v roce 2006 slavilo. Protože je karneval hlavně lidovou zábavou, promítl se hurikán a celá situace ve městě v tematické plesů a alegorických vozů. První z procesí „Krewe du Vieux“, které je každý rok jako jediné satirické, se pojmenovalo „C'est levee!“ ve volném překladu „To jsou ale hráze!“, který odkazuje k „C'est la vie!“ – „To je život!“. Jednotlivé vozy a malé předměty, které jednotliví členové procesí házejí přihlížejícím z vozů, měly na sobě hesla jako „Buy us back, Chirac!“ (Kup nás zpátky, Chiracu! – narážka na pomalou reakci americké administrativy po hurikánu a prosba k tehdejšímu prezidentovi Francie, aby odkoupil zpátky Louisianu jako bývalou francouzskou kolonii). Jiný spolek „Knights of Jason“ zase pojmenoval své vozy jako „Dreaming of a New Lakeview“ (Sníme o novém Lakeview – městská čtvrť v blízkosti jezera, která byla jednou z nejzasaženějších), „1001 Nights Without Electricity“ (1001 nocí bez elektriky). Zareagovaly i společnosti vyrábějící korálky pro jednotlivé spolky. Přišli s nápady přívěsků v podobě rozbitých lednic, připomínající problém nefungujících elektronických zařízení po hurikánu nebo v podobě karavanů, které se staly v New Orleans dočasně domovy pro tisícovky rodin.

Terčem kritiky se stali i politici. Legraci si dělali lidé například z člena Kongresu zvoleného za New Orleans Williama J. Jeffersona, který poslal vojenskou hlídku, aby zkontrolovala situaci v jeho domě. Jeden z vozů měl na sobě tento vzkaz: „Uh, General, may I borrow a Black Hawk? I think I left the oven on.“ (Hej, pane generále, můžu si půjčit Černého jestřába? Myslím, že jsem zapoměl vypnout troubu.) Lidé kritizovali také vládní organizaci FEMA (Federal Emergency Management Agency), která pomáhá lidem zasažených

pohromami. Měla na starosti obyvatele New Orleansu, kteří se ze dne na den stali bezdomovci. Vládní agentura zajišťovala potravinovou pomoc, zprostředkovávala bydlení i ošacení. Na něco takového, co přinesla Katrina, ale nebyla FEMA připravená, proto týdny po hurikánu provázela špatná a hlavně pomalá organizace. „FEMA, God of the Sea – The One That’s in Our Living Room“ (FEMA, Královna všech moří – jediná, která je v našem obývacím), tak zněl jeden z názvů vozů, odkazující k vládní agentuře.

I další procesí se vracela k tématu hurikánu Katrina, i když s vážným tónem. Většina spolků vyjádřila podporu New Orleansu, zdůrazňovala jedinečnost města a její kultury. Častými hesly Mardi Gras roku 2006 byla „God Bless New Orleans“ (Bůh ochraňuj New Orleans).

6 Závěr

Karneval v Louisianě a v samotném New Orleansu patří k nejvyhledávanějším atrakcím v USA. Kvůli Mardi Gras přijíždějí do New Orleansu tisíce turisté, kteří ale převážně nevědí, co karneval znamená, jaký je jeho původ a že vše, co je součástí karnevalového města, má své skryté významy. Naopak pro obyvatele města a jeho okolí stále platí karneval za důležitý a pro komunitu potřebný rituál, který každý rok probíhá na několika rovinách. To, že je tento svátek, který se v Louisianě slaví už od pozdního 17. století, stále atraktivní a živou tradicí, je právě zásluhou mnoha generací místních obyvatel, kteří karneval po staletí udržují. Karneval nazývaný Mardi Gras je jedním z hlavních znaků zdejší kreolské kultury, která se vůči zbytku USA velmi výrazně vyznačuje několika specifickými rysy.

Ve svém výzkumu jsem se snažila proniknout do karnevalového dění, popsat jeho přípravy, průběh a znaky karnevalu. Na základě poznatků získaných během zúčastněného pozorování a také díky rozhovorům s informátory jsem chtěla vysvětlit a ukázat, do jaké míry Mardi Gras je skutečným fenoménem lokální kultury New Orleansu.

Ve své práci jsem popsala historii karnevalu jako velmi staré, původně evropské tradice, která je důležitá pro pochopení obřadu, v jaké podobě se koná dnes. Zahrnula jsem také vývoj Mardi Gras v New Orleansu v jednotlivých vrstvách obyvatel včetně popsání karnevalu v současnosti. Důležitou součástí výzkumu bylo vysvětlení pojmu kreolské obyvatelstvo a důraz na tuto lokální skupinu. Její kultura a historie totiž s karnevalem velmi úzce souvisí. Troufám si konstatovat, že bez Kreolů by se karneval do Louisiany nikdy nedostal. A bez Kreolů a jejich vztahu ke své kultuře by se ani nedochoval do dnešní podoby. Všechny tyto informace pro mě byly základem k vytvoření čtyř základních závěrů.

1. Karneval Mardi Gras je jedním z hlavních symbolů města a jeho okolí.

Karneval v New Orleansu se vyznačuje řadou znaků a symbolů, které jsem popsala výše. Všechny tyto symboly, jako jsou alegorické vozy, fialovo-

žluto-zelená barevná kombinace karnevalu, karnevalové písně nebo pokrmy jako je tzv. King cake neboli Královský dort a především plastové korálky, jsou nezaměnitelně spojené právě s městem New Orleans. Tradice karnevalu je zde natolik zakořeněná v životech lidí, že bez ní si město život na začátku každého roku neumí představit. Bohatá odborná literatura, která zachycuje místní karneval v různých historických obdobích dokazuje, že doba karnevalu vždy byla tou nejdůležitější v roce. Přípravovaly se na ni všechny vrstvy společnosti. Každá jinak – někteří lidé sháněli drahé róby na prestižní bály, aby ukázali postavení své rodiny, jiní zase vymýšleli vtipné masky a kostýmy na poslední den karnevalu. Mardi Gras přestálo války, občanské a sociální nepokoje i rasovou diskriminaci a stále zůstává největším svátkem v roce. To, že je Mardi Gras největším symbolem města, dokazuje také každoroční příliv turistů, který je nejsilnější právě v období karnevalu.

2. Karneval je živou tradicí, která se díky zájmu veřejnosti stále vyvíjí a reflektuje současnost.

Jednou ze základních součástí karnevalu je zábava a nezávazné veselí. Právě ty jsou v současnosti během karnevalu nejvyhledávanějšími. Jedná se o nezaměnitelnou atmosféru, při které se lidé baví v komunitě svých přátel nebo rodiny a zároveň udržují staletou tradici. Karneval není jen dohasínajícím svátkem, který městu kdysi darovali evropští předkové. Naopak – město na první pohled karnevalem žije na každém kroku. Domy jsou nazdobené do karnevalových barev, lidé se karneválu aktivně účastní – buď jsou členové různých spolků, nebo alespoň navštěvují honosné přehlídky. Způsobů, jak se do karnevalu v New Orleansu zapojit, je velká řada, a tak je takřka nemožné karneval ignorovat.

Z mého studia a pozorování Mardi Gras vyplývá, že tento zvyk si stále zachovává pravidla a znaky původního středověkého karnevalu (a dokonce také znaky starořímských oslav příchodu jara). Zde mám na mysli především výše popsanou hru na vrchnost a spodinu během přehlídek, samotnou přítomnost alegorických vozů a samozřejmě kostýmy a masky. Zároveň ale Mardi Gras v New Orleansu nezůstává zakonzervovanou tradicí, ale naopak se vyvíjí tím, že reaguje na současné dění. Přehlídky často reflektují politické dění,

do čela průvodů se v rolích králů a královen dostávají významní představitelé města, sportovní nebo kulturní scény. Důkazem je také letošní karnevalová sezóna (2010), která byla naplno zasvěcená neworleanskému fotbalovému týmu Saints, který poprvé ve své historii zvítězil americkou fotbalovou ligu a vyhrál slavný finálový zápas známý pod jménem Superbowl. Fotbalovému týmu dokonce město připravilo výjimečnou samostatnou přehlídku a nejlepšího hráče týmu Drew Brees oslovil jeden z největších průvodů Bacchus, aby byl jejich letošním králem. Místo tradičních karnevalových barev fialové, zelené a žluté zářila ve městě letos ještě zlatočerná, což je barva tohoto fotbalového týmu.

Podobně se karneval vyvíjí na poli masek a kostýmů. Lidé vymýšlejí stále neuvěřitelnější převleky, jejichž příprava jim zabere i několik týdnů a několik stovek dolarů. To, co před lety podle dobových fotografií vypadalo jako umírněný zámecký maskarní bál, je dnes nahrazeno divokým rejmem všemožných převleků. **(Příloha č. 9, 10)**

3. Karneval je původně svátkem Kreolů, kteří mají velký podíl na jeho zachování v moderní době, ale stal se součástí většiny vrstev nově příchozích obyvatel.

Mardi Gras je tradicí, kterou do Louisiany přineslo francouzské obyvatelstvo. Úzce tento svátek souvisí s Kreoly, tedy potomky přistěhovalých Francouzů. Tato skupina obyvatel má také hlavní zásluhu na udržení této tradice do současnosti. Pozoruhodné ale je, že karneval rychle přesáhl hranice této lokální skupiny. Napomohla tomu zajisté základní zábavná charakteristika tohoto rituálu, která neklade žádná omezení. Karneval si proto záhy oblíbili Američané, kteří přišli na jih z průmyslového severu, černošští otroci, kteří vytvořili svou originální parodii elitářského karnevalu a vytvořili také skupiny karnevalových indiánů, na karneval reagovali rychle také homosexuálové nebo prostitutky. Všechny tyto skupiny přispěly k vývoji karnevalu a každá z nich mu přidala jednu z důležitých a zajímavých rovin. Stejně je to i dnes s nově příchozími – karneval není jen výsadou pro staré neworleanské rodiny, ale součástí spolků se běžně stávají lidé, kteří se do New Orleansu přistěhovali z jiných amerických měst, ale i z jiných zemí, jako například z Číny, Turecka nebo Německa.

4. Karneval funguje jako obchodní artikl města.

Mardi Gras je největším symbolem New Orleansu. I proto je tento symbol ve velké míře využíván v reklamě a propagaci města. Během Mardi Gras na jih Louisiany každý rok zavítají statisíce turistů, je to období v roce, kdy město vydělá nejvíce peněz. Obchodníci, restaurace i hotely se během těchto několika týdnů snaží ze všech sil, protože vědí, že přišla hlavní sezóna.

Ale Mardi Gras funguje jako ekonomický artikl i mimo karnevalovou sezónu. V obchodech se suvenýry jsou pro turisty připraveny karnevalové korálky s různou tematikou během celého roku. Stejně je to i s fotografiemi, plakáty nebo pohlednicemi města. V každé roční době mohou turisté narazit na předměty, které zobrazují karneval. Ostatně v ulici Bourbon, která je ulicí plnou barů a hudebních klubů, probíhá takový malý karneval každý den. Pokaždé se najde několik turistů, kteří si objednájí jeden z místních domů nebo hotelových pokojů s balkónem na ulici, a pak jen čekají na kolemjdoucí, kterým by mohli házet předem nakoupené korálky.

Na podobnou zábavu a na pověst města s atmosférou karnevalu lákají také hotely a konferenční centra své zákazníky, aby právě v New Orleansu uspořádali svůj kongres, konferenci, školení. Během dne práce, večer zábava. A Američané vědí, že podobných měst a podobné zábavy v jejich zemi není mnoho. Právě tento aspekt karnevalu mohou někteří odborníci a kritici poměrů jako jeden z mála chápat na první pohled jako negativní. Podle nich se karneval ve snaze za výdělky a vinou turistů stává jakýmsi symbolem levné a přízemní zábavy, která s tím skutečným nemá mnoho společného. Mé poznatky a výzkum ale tuto kritiku nepotvrzují. Karneval byl vždy zábavou pro všechny, právě v tom, že byla v davu možná záměna pána s jeho sluhou nebo otrokem, spočívá kouzlo a celá podstata karnevalu. I když se dnešní podoba Mardi Gras od toho pořádaného před sto lety velmi liší, stále je velmi znatelná i původní podoba.

Mardi Gras v New Orleansu je příkladem moderní podoby prastarého svátku. Pro zdejší kreolské obyvatelstvo je karneval hlavním znakem, který prezentuje jejich kulturu. Díky každoročnímu opakování rituálu se tato tradice dostala do povědomí zbytku Spojených států a často je hlavním důvodem, proč navštívit město na břehu Mississippi. Podle vývoje v posledních desetiletích se

dá předpokládat, že Mardi Gras se jako rituál bude neustále vyvíjet. Bude reagovat na společenské dění, ale zároveň si zachová i původní rysy. Bude zajímavé sledovat, zda a jakým způsobem se popřípadě do tohoto svátku zapojí komunita přicházející v posledních letech ve velkém množství z oblasti Latinské Ameriky.

7 Resumé

Ve své diplomové práci „Mardi Gras – fenomén lokální kultury New Orleansu“ jsem se snažila poskytnout co neucelenější pohled na neworleanský karneval zvaný Mardi Gras. Práce vznikla na základě terénního výzkumu provedeného přímo v New Orleansu během tří karnevalových sezón. Díky literatuře z místa, rozhovorům s mnoha účastníky karnevalu i dalšími obyvateli města a samozřejmě díky vlastnímu pozorování jsem se dostala k velkému množství informací o tématu, které v Česku stojí mimo hlavní zájem odborníků.

V úvodních kapitolách jsem popsala význam a původ karnevalové tradice a také vznik její novodobé podoby v New Orleansu. Tento karneval je svátkem, který je původně spojen především s kreolskou kulturou, i proto se popisu této skupiny obyvatel podrobně věnuji.

Jádrem diplomové práce je představení výsledků terénního výzkumu, konkrétně tedy popis Mardi Gras v současnosti, jeho projevy a všechny charakteristiky, které tuto tradici provázejí. Sledovala jsem průběh karnevalu v městském prostředí, ale pro srovnání jsem popsala také karneval na louisianském venkově.

Mardi Gras plní v New Orleansu sociální, estetickou i ekonomickou funkci. Všem těmto funkcím se v práci podrobně věnuji. Jejich objasnění je totiž základem pro pochopení tohoto svátku a také pro pochopení jeho popularity v celých USA.

8 Seznam použité literatury

8.1 Literatura

ABRAHAM, R. D. (2006), *Blues for New Orleans*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. ISBN 978-0-8122-3959-1.

BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard (ed.) (2007), *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, 2. svazek*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-1712-1.

BROUČEK, Stanislav, JEŘÁBEK, Richard (ed.) (2007), *Lidová kultura. Národopisná encyklopedie Čech, Moravy a Slezska, 3. svazek*. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-1713-8.

CLELAND, Jennifer (1999), *Cajun carnival*. Cornell University. Disertační práce.

COSTELLO, Brian J. (2003), *A history of carnival in Louisiana*. New Roads: Laurent Ewing.

DOMÍNGUEZ, Virginia. R. (1986), *White by definition*. New Brunswick: Rutgers University Press. ISBN 0-8135-1109-7.

DORMON, James (1983), H. *The people called Cajuns, An Introduction to an Ethnohistory*. Lafayette: The Center for Louisiana Studies, University of Southwestern Louisiana. ISBN 0-940984-09-1.

EDMONDS, Andy (1984). *Let the good times roll!*. Avon Books. ISBN 0-380-88377-5.

ESMAN, M. R. (1985), *Henderson, Louisiana, Cultural Adaptation in a Cajun Community*. CBS College Publishing.

FRAZER, James, George (1977), *Zlatá ratolest*. Praha: Odeon.

FRICKER, Jonathan, D. F. (1998), *Louisiana Architecture*. Lafayette: The Center for Louisiana Studies, University of Southwestern Louisiana. ISBN 1-88736-623-7.

FROLEC, Václav, TOMEŠ Josef (1979), *Masopustní tradice*. Brno: Blok.

FRY, Macon, POSNER, Julie (1993), *Cajun country*. Gretna: Pelican publishing company. ISBN 0-88289-831-0.

GAUDET, Marcia, MCDONALD, James (2003), *Mardi Gras, Gumbo and Zydeco*. Jackson: University Press of Mississippi. ISBN 1-57806-529-1.

GILL, James (1997), *Lords of Misrule, Mardi Gras and the Politics of Race in New Orleans*. Jackson: University Press of Mississippi. ISBN 0-87805-915-6.

LOGSDON, J., HIRSCH, A. R. (1992), *Creole New Orleans*. Baton Rouge: Louisiana State University Press. ISBN 978-0-8071-1774-3.

HARDY, Arthur (2007), *The history and origin of Mardi Gras*. New Orleans: Mardi Gras Guide. ISBN 093089270-4.

KEIN, Sybil (2000), *Creole: The History and Legacy of Louisiana's Free People of Color*. Baton Rouge: Louisiana State University Press. ISBN 0-8071-2532-6.

LEE, Smart, Tristine (1999), *Prestige symbol manipulation: controlling for mand meaning*. The University of Michigan. Disertační práce.

MAULDIN, Barbara (2004), *Carnaval*. University of Washington Press. ISBN: 0-295-98426-0.

MORIAL, Ernest N. (1981), *Mardi Gras Un-Masked*. New Orleans.

ORLOFF, Alexander (1981), *Carnival, Myth and Cult*. Wörgl: Perlinger Verlag. ISBN: 3-85399-026-6.

RAY, Celeste, LASSITER, Luke Eric (2003), *Signifying Serpents and Mardi Gras Runners*. Athens: The University of Georgia Press. ISBN 0-8203-2472-8.

SALAAM, Kalamu ya (1997), *He's the prettiest*. New Orleans: New Orleans Museum of Art. ISBN 0-89494-058-9.

SCHINDLER, Henri (1997), *Mardi Gras New Orleans*. Paris-New York: Flammarion. ISBN 2-08-013615-1.

SPITZER, Nicholas, Randolph (1986), *Zydeco and Mardi Gras: Creole identity and performance genres in rural French Louisiana*. Austin: University of Texas. Disertační práce.

TALLANT, Robert (1948), *Mardi Gras*. Garden city: Doubleday and Company, INC.

TOUFAR, Pavel (2004), *Český rok na vsi a ve městě*. Třebíč: Akcent. ISBN 80-7268-276-8.

USNER, Daniel H. (1996), *Indians, Settlers, and Slaves in a Frontier Exchange Economy*. Chapel Hill and London: University of North Carolina Press. ISBN 978-0807843581.

VONDRUŠKA, Vlastimil (1991), *Církevní rok a lidové obyčeje*. České Budějovice: Dona. ISBN 80 85463-03-2.

WARE, C. E. (2003), *Making a Show for the People*. Athens: The University of Georgia Press.

ZÍBRT, Čeněk (2006), *Veselé chvíle v životě lidu českého*. Praha: Vyšehrad. ISBN 80-7021-624-7.

8.2 Internetové zdroje

www.mardigrasneworleans.com (březen 2010)

www.world-guides.com/.../map1_new_orleans.jpg (březen 2010)

www.united-states-map.org/map/louisiana-map.gif (březen 2010)

www.nola.com (červen 2007, březen 2010)

www.nytimes.com (červen 2007)

9 Seznam příloh

Příloha č. 1 – Mapa USA s vyznačeným New Orleansem

Příloha č. 2 – Mapa Louisiany

Příloha č. 3 – Fotografie centra New Orleansu

Příloha č. 4 – Fotografie alegorických vozů během Mardi Gras v New Orleansu

Příloha č. 5 – Fotografie studentských souborů

Příloha č. 6 – Flambeaux, neboli světloňoši v průvodu

Příloha č. 7 – Král průvodu Endymion

Příloha č. 8 – Výzdoba ve městě během karnevalu

Příloha č. 9 – Kostýmy a masky na Tučné úterý

Příloha č. 10 – Tučné úterý v New Orleansu

Příloha č. 11 – Mardi Gras indiáni

10 Přílohy

Příloha č. 1 – Mapa USA s vyznačeným New Orleansem

Zdroj: www.world-guides.com/.../map1_new_orleans.jpg (březen 2010)

Příloha č. 2 – Mapa Louisiany

Zdroj: www.united-states-map.org/map/louisiana-map.gif (březen 2010)

Příloha č. 3 – Fotografie centra New Orleansu

Dominanta města - Katedrála sv. Ludvíka na Jackson Square

Ukázka architektury ve Francouzské čtvrti (French Quarter)

Příloha č. 4 – Fotografie alegorických vozů během Mardi Gras v New Orleansu

Alegorický vůz karnevalového spolku Endymion

Detail tzv. jezdců v maskách na jednom z vozů během průvodu

Příloha č. 5 – Fotografie studentských souborů

Hráči jedné ze studentských dechových kapel během karnevalového průvodu

Mažoretky během karnevalového průvodu

Příloha č. 6 – Flambeaux, neboli světloňši v průvodu

Flambeaux – světloňš, který plamenem před vznikem veřejného osvětlení osvětloval večerní přehlídky. Dnes jsou světloňši v průvodech jako atrakce

Světloňš

Příloha č. 7 – Král průvodu Endymion

Král průvodu Endymion na svém voze taženém traktorem

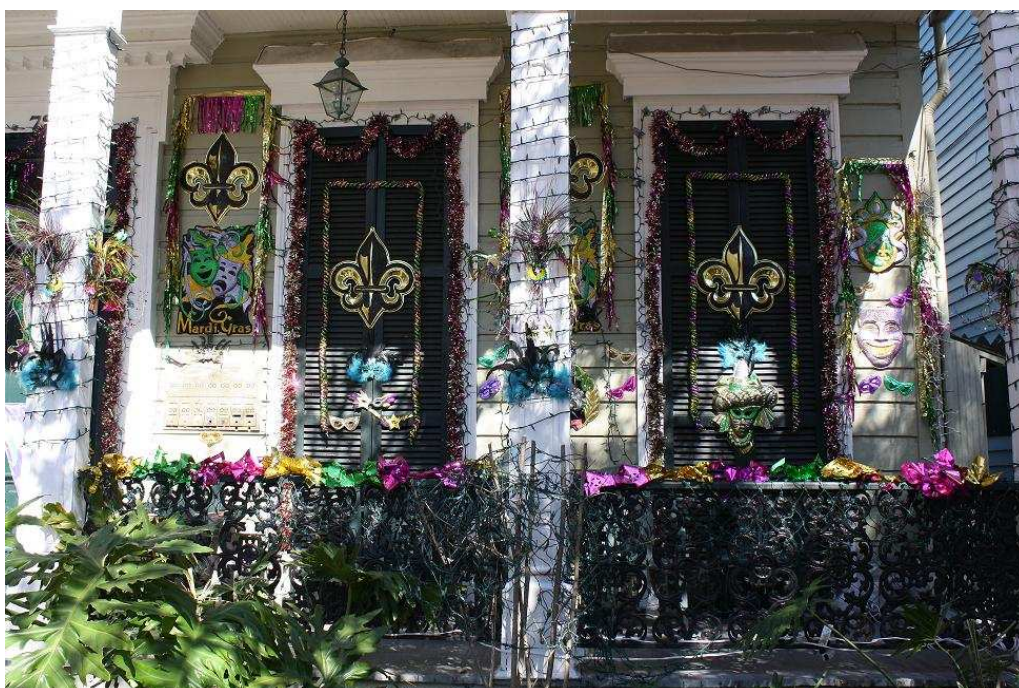

Detailní pohled na krále průvodu Endymion a jeho bohatě zdobený kostým

Příloha č. 8 – Výzdoba ve městě během karnevalu

Výzdoba v ulicích města v typických karnevalových barvách – zelené, žluté a fialové

Dům nazdobený ve stylu karnevalu

Příloha č. 9 – Kostýmy a masky na Tučné úterý

Muž v kostýmu na Tučné úterý

Muž v kostýmu na Tučné úterý

Příloha č. 10 – Tučné úterý v New Orleansu

Otec s dítětem v kostýmech a s korálky na krku během Tučného úterý

Pohled na ulici Bourbon na Tučné úterý

Příloha č. 11 – Mardi Gras indiáni

Mardi Gras indián v tradičním karnevalovém kostýmu

Skupina Mardi Gras indiánů před vystoupením tradičních tanců a písní